ISSN 1560-7615 / ISBN 978-99950-52-06-5

ទស្សនាវដ្តី អភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ឯកសារបោះពុម្ពផ្សាយរបស់
វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ឆ្នាំទី១០ លេខ ១ | មករា-មីនា ឆ្នាំ២០០៦ | តម្លៃ ១.៥០០រ

កម្មវិធីសកម្មភាពអាទិភាពក្នុងបឋមសិក្សានៅកម្ពុជា

ប៉ក់ គឹមជឿន អ្នកស្រាវជ្រាវនៅ CDRI ពិភាក្សាពីប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងចំណាយសាធារណៈ (PEM) នៅកម្ពុជាដោយផ្អែកលើលទ្ធផលរកឃើញក្នុងអង្កេតតាមដានចំណាយសាធារណៈ (PETS) នៅបឋមសិក្សា ដែលជាការសិក្សារួមគ្នារវាង វបសអ ធនាគារពិភពលោក និង ADB ។

សិស្សកំពុងសិក្សាក្នុងថ្នាក់រៀននៅតាមសាលាជនបទ

ជាទូទៅប្រព័ន្ធថវិកាកម្ពុជា ប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រមជ្ឈការបែបបុរាណតាមប្រព័ន្ធបារាំង ។ កម្ពុជាបានចាប់ផ្តើមធ្វើកំណែទំរង់ហិរញ្ញវត្ថុដើមឆ្នាំ១៩៩៣ តាមការប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុ (ថវិកា) ។ ជារៀងរាល់ឆ្នាំ ការព្យាករណ៍ចំណូលថវិកាជាតិសរុប តែងធ្វើឡើងនៅខែឧសភា/មិថុនា ដោយផ្អែកលើការព្យាករណ៍ពីកំណើន ផសស ដើម្បីឈានទៅព្យាករណ៍ធនធានដែលមានសំរាប់ឆ្នាំក្រោយ ។ នៅចុងខែកក្កដា ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុកំណត់ចេញនូវក៏រិតថវិកាអតិបរមា បែងចែកទៅឱ្យវិស័យ និងសកម្មភាពវិនិយោគនានា ដែលនឹងត្រូវអនុម័តដោយគណៈរដ្ឋមន្ត្រី (CoM) ។

គំរោងថវិកា មានបែងចែកតាមជំពូក និងខ្ទង់ផ្សេងៗ[1] ។ ថវិកាសំរាប់ចំណាយចរន្ត និងចំណាយជាមូលធនត្រូវបានរៀបចំដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ។ ថវិកាចរន្តជាទូទៅមានជំពូក១០ (បៀវត្សរ៍ និងប្រាក់បំណាច់), ជំពូក១១ ចំនាយដំណើរការរដ្ឋបាល (សំភារៈ និងការជួសជុលតិចតួច) និងជំពូក ៣១ (អន្តរាគមន៍ក្នុងវិស័យសង្គមកិច្ចនិងវប្បធម៌) ។នៅខែកញ្ញា/តុលា ក្រសួង-មន្ទីរជំនាញនិមួយៗចរចាថវិការបស់ខ្លួនជាមួយនាយកដ្ឋានថវិកា ។ ពង្រាងចុងក្រោយនៃគំរោងថវិកា ដែលមានតួលេខសរុប និងលំអិត នឹងត្រូវអនុម័តដោយគណៈរដ្ឋមន្ត្រី នឹងត្រូវឆ្លងរដ្ឋសភាយ៉ាងយូរបំផុតនៅសប្តាហ៍ចុងក្រោយនៃខែធ្នូ ។

នៅពេលថវិកាអនុម័តហើយ គេត្រូវអនុវត្តវាយ៉ាងតឹងរ៉ឹងដោយមានការគ្រប់គ្រងក៏រិតខ្ពស់ពីអាជ្ញាធរថ្នាក់កណ្តាល ។ ក្នុងនេះត្រូវមានការអនុមតិពីក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុ សំរាប់ការផ្ទេរថវិកានៅក្នុងជំពូកចំណាយ (ឧ. ជំពូក១១) និងពីក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រីសំរាប់ការផ្ទេរឆ្លងជំពូក ។ ដំណើរការសុំការអនុមតិមានលក្ខណៈការិយាល័យធិបតេយ្យ និងបែបបទច្រើន អស់ពេលយូរ រឿងខ្លះអស់យ៉ាងតិច ២ខែ ។ ក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុ និងមន្ទីរក្រោមឱវាទតាមខេត្ត រតនាគារជាតិ និងរតនាគារខេត្តតាមដាន និងអនុម័តចំណាយលទ្ធកម្ម និងការទូទាត់ក្នុងការអនុវត្តន៍ថវិការបស់ក្រសួង-មន្ទីរជំនាញ ។

ការផ្តួចផ្តើមធ្វើកំណែទំរង់

មានការទទួលស្គាល់ជាទូទៅថា ប្រព័ន្ធសព្វថ្ងៃគ្មានប្រសិទ្ធភាព ពីព្រោះនាំឱ្យបាត់បង់ថវិកា និងបង្កការពិបាកផ្សេងៗ ដូចជា ការយឺតយូរនិងកង្វះតំលាភាពក្នុងការចំនាយថវិកា ។ ទោះធៀបនឹងស្តង់ដាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ក្តី ក៏ប្រព័ន្ធនេះនៅទន់ខ្សោយគ្រប់ចំនុច (ដូចជា ការកសាងគំរោងថវិកា ចំណាយ និងរបាយការណ៍) ហើយបង្កការបារម្ភពីសមត្ថភាពដោះស្រាយ សូម្បីការងារសាមញ្ញៗ ។ នៅចំពោះមុខអប្រសិទ្ធភាព

មាតិកា

កម្មវិធីសកម្មភាពអាទិភាពក្នុងបឋមសិក្សានៅកម្ពុជា 1
កិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរី អាស៊ាន-ចិន 5
រចនាសម្ព័ន្ធសមាគមកសិករនៅកម្ពុជា 10
តាមដានសេដ្ឋកិច្ច - ស្ថានភាពក្រៅប្រទេស 13
- ស្ថានភាពក្នុងប្រទេស 15
- សន្ទស្សន៍សេដ្ឋកិច្ច 17
ពតិមានថ្មីៗពី វបសអ 20

ទាំងនេះ ក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុ អប់រំ និងសុខាភិបាល បានព្រមព្រៀងលើគំនិតផ្តួចផ្តើមមួយចំនួន រួមទាំង PAP ផង ដើម្បីបញ្ជូនថវិកាទៅឱ្យវិស័យជាអាទិភាពទាំង២ ដោយជៀសវាងពីបែបបទរឹងកំព្រឹស ការយឺតយ៉ាវ និងភាពមិនច្បាស់លាស់ កើតចេញពីដំណើរការអនុវត្តន៍ថវិកាតាមរបៀបមជ្ឈការបែបបុរាណ ។

ចំនុចគន្លឹះមួយទៀតក្នុងការកែទំរង់ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ គឺការចាប់អនុវត្តន៍កម្មវិធីកំណែទំរង់ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ[២] (PFM) នៅចុងឆ្នាំ២០០៤ ដោយមានគោលដៅរយៈពេលវែងអនុវត្តឱ្យបានតាមស្តង់ដាអន្តរជាតិដ៏ប្រសើរទទួលយកបានជាទូទៅ ។ កំណែទំរង់ឈរលើគោលនយោបាយជាអាទិភាពតាមលំដាប់ ៤ គឺៈ ១) គំរោងថវិកាគួរឱ្យជឿជាក់ ២) គណនេយ្យភាពហិរញ្ញវត្ថុដ៏ជាក់ស្តែង ៣) របៀបវារៈគោលនយោបាយរដ្ឋាភិបាលមានកំនត់អាទិភាពនិងអាចធ្វើបាននិង៤) អ្នកគ្រប់គ្រងក្នុងជួររដ្ឋមានគណនេយ្យភាពពេញលេញលើលទ្ធផលកម្មវិធី ។[៣]

អង្កេតតាមដានចំណាយសាធារណៈ(PETS) នៅបឋមសិក្សាកម្ពុជា

PAP មានលើកជាពិសេសនៅក្នុងកម្មវិធីកំណែទំរង់ PFM ថា ជាចំណុចគន្លឹះនៃវិសហមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុក្នុងរយៈពេលមធ្យម ហើយគេត្រូវវាយតំលៃវាសិន មុននឹងអាចអនុវត្តជាទូទៅបាន ។ដូច្នេះក៏មានការព្រមព្រៀងរវាងអ្នកផ្តល់ជំនួយសំខាន់ៗ (រួមទាំងWB) នឹងរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីប្រើប្រាស់ PETS ជាឧបករណ៍វាយតំលៃលំអិតទៅលើ PAP ដោយចាប់ផ្តើមធ្វើក្នុងវិស័យអប់រំ ក្រោយពេលអនុវត្ត PAP បាន ៤ឆ្នាំ ។

PETS គឺជាបច្ចេកទេសអង្កេតសំរាប់តាមដានមើលថវិកាសាធារណៈដែលឆ្លងកាត់លំដាប់ថ្នាក់រដ្ឋផ្សេងៗ (ឧទាហរណ៍ ថ្នាក់ខេត្ត ថ្នាក់ស្រុក) ដើម្បីកំណត់ថា មានថវិកាប៉ុន្មាន (ក្នុងចំនួនបានលៃចែកឱ្យ) ដែលបានទៅដល់កន្លែងប្រើប្រាស់ និងតើវាទៅដល់ទាន់ពេលរឺទេ ។ អង្កេតមានប្រយោជន៍ក្នុងការកំណត់ពីកន្លែង និងបរិមាណនៃការត្រងយកថវិកាសាធារណៈជាលក្ខណៈនយោបាយ និងការិយាធិបតេយ្យ ការធ្លាយជ្រុះថវិកា និងបញ្ហាចោទក្នុងការប្រើប្រាស់ធនធានមនុស្ស និងសំភារៈ ។ PETS ដាក់ប្រើសាកល្បងជា ដំបូងដោយ WB នៅឆ្នាំ១៩៩៦ នៅ Uganda, បន្ទាប់មកនៅ ១២ប្រទេសទៀត ដូចជា កម្ពុជា, Albania, Chad, Ghana, Honduras, Macedonia, Papua New Guinea, Peru, Rwanda, Senegal, Sierra Leone និង Tanzania ។ បច្ចុប្បន្នមិនទាន់មានការវាយតំលៃគ្រប់ជ្រុងជ្រោយលើផលប៉ះពាល់របស់ PETS ទេ ពីព្រោះអង្កេតមួយចំនួននៅថ្មីពេកមិនទាន់អាចវាយតំលៃបានទេ ។[៤]

នៅកម្ពុជានាពាក់កណ្តាលឆ្នាំ២០០៤ វបសអ បានធ្វើអង្កេត PETS លើកទី១ លើ PAP ថ្នាក់បឋមសិក្សា និងថវិកាជំពូក១១ ។ ការសិក្សាបានធ្វើនៅ ២១ស្រុក (ក្នុង ៧ខេត្តៈ បន្ទាយមានជ័យ កំពង់ចាម កំពង់ឆ្នាំង កំពត ក្រចេះ ព្រៃវែង ក្រុងព្រះសីហនុ) លើ ២០០សាលាបឋមសិក្សា ។ នៅសាលានីមួយៗ បានសំភាសនាយក សាលាម្នាក់ គ្រូបង្រៀន ៦នាក់ គណៈកម្មការទ្រទ្រង់សាលា ៣នាក់ ឪពុកម្តាយសិស្ស ៦នាក់ និងបានពិនិត្យបញ្ជីរបស់សាលា រួមទាំងបញ្ជី PAP ផង ។ បានជ្រើសសិស្សប្រហែល ៤០នាក់ មកធ្វើតេស្តខាងអក្សរសាស្ត្រ និងលេខនិព្វន្តនិងបំពេញបញ្ជីសំនួរស្តីពីទ្រព្យសម្បត្តិគ្រួសារ និងការសិក្សារបស់ពួកគេ ។ បានពិនិត្យរបាយការណ៍ពីPAP និងជំពូក១១និងបានធ្វើសំភាសន៍តាមបែបគុណភាពនៅមន្ទីរអប់រំខេត្ត (PEO) និងការិយាល័យអប់រំស្រុក (DEO) ។

លទ្ធផលរកឃើញក្នុង PETS អាចពិភាក្សាដូចតទៅ ក្នុងចំណោមសកម្មភាពPAP ទាំង១២ PETS[5] ពិនិត្យតែ PAP ២.១ (ថវិកាប្រតិបត្តិការបឋមសិក្សា) តំណាងឱ្យ១/៤ នៃ PAPទាំងមូល ។ សំណួរស្រាវជ្រាវដែលលើកមកពិនិត្យពេលនេះគឺៈ តើPAP2.1 បានទៅដល់សាលារៀនរឺទេ? បើបានដល់ តើវាទៅដល់ទាន់ពេល និងអាចទាយដឹងមុនរឺទេ? តើបាត់បង់អស់ប៉ុណ្ណា? តើមានប្រព័ន្ធត្រួតពិនិត្យអ្វីខ្លះ និងមានការចូលរួមរបស់សហគមន៍ក្នុងដំណើរការនេះរឺទេ? តើPAP ជួយដល់អ្នកក្រ និងមានប្រសិទ្ធភាពរឺទេក្នុងការកែលំអថ្នាក់បឋមសិក្សា? នៅចុងបញ្ចប់ មានលើកអនុសាសន៍ស្តីពីគោលនយោបាយសំខាន់ៗដែលផ្អែកលើលទ្ធផល PETS ។

PAP នៅក្នុងការអប់រំ

តាំងពីការសាកល្បងនៅឆ្នាំ២០០០ PAP បានរីកធំយ៉ាងរហ័ស ។ នៅឆ្នាំ២០០១ កម្មវិធីបានពង្រីកដល់ទូទាំង ២៤ខេត្តក្រុង[៦] ។ នៅឆ្នាំ២០០២ វាបន្តរីកធំ ដោយមានបញ្ចូលការងារច្រើនទៀតសំរាប់សកម្មភាពទាំង ១២ របស់ PAP ។ ដល់ត្រឹមខែមិថុនា ២០០៤ មានការលៃចែក ៧៧ពាន់លានរៀល សំរាប់ចំណាយឆ្នាំ២០០៣ លើទាំង ១២ សកម្មភាព PAP នៅទូទាំងប្រទេស ។ ក្នុងនេះ ៣៤% ត្រូវបានលៃចែកឱ្យ PAP ២ សំរាប់កែលំអគុណភាព និងប្រសិទ្ធភាពនៅបឋមសិក្សា ។

PETS មិនបានគ្របដណ្តប់លើ PAP ទាំងមូលទេ ប៉ុន្តែត្រឹម PAP 2.1 ដែលជាផ្នែកមួយនៃ PAP 2 សំរាប់ជួយទ្រទ្រង់បឋមសិក្សាក្នុងទូទាំងប្រទេស ។ PAP 2.1 គឺជាថវិកា PAP ធំជាងគេដែលផ្តល់ទៅឱ្យសាលាបឋមសិក្សា ។នៅតាមខេត្តគំរូតាងPAP2.1 តំណាងឱ្យជាមធ្យមជិត៥០% នៃថវិកា PAP ទាំងអស់សំរាប់ការអប់រំ ។ វាជាអំណោយថវិកាផ្អែកលើរូបមន្តដែលកំណត់ឱ្យសាលាបឋមសិក្សានីមួយៗទទួលបានថវិកាជាចំនួនថេរមួយ (៥០០.០០០រៀល) បូកនឹងចំនួនកូនសិស្សសរុបគុណនឹងវិភាជន៍ក្នុងសិស្សម្នាក់ៗ (៦.០០០រៀល) ។

PAP 2.1 ការគ្រប់គ្រង និងអនុវត្តន៍ថវិកា

តាមធម្មតានៅខែកក្កដា រៀងរាល់ឆ្នាំ សាលារៀនថ្នាក់ស្រុក និងថ្នាក់ខេត្តរៀបចំសំណើថវិកា PAP និងដាក់សុំទៅក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុ ។ មន្ទីរជំនាញផ្សេងៗនៅក្រសួងអប់រំ ធ្វើការព្រមព្រៀងគ្នាលើពង្រាងថវិកា PAP សំរាប់មុខនីមួយៗនៃសកម្មភាព PAP ទាំង ១២ និងបញ្ជូនវាទៅក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុ ។ ក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុប្រើប្រាស់សវនកម្ម ដើម្បីអនុម័តគំរោងថវិកា និងចំណាយ ដោយគ្មានការធ្វើសវនកម្មជាមុន រឺការអនុមតិលើសំណើចំណាយដូចនៅក្នុងវិធីបុរាណទេ ។ថវិកាPAP2.1 ត្រូវផ្ទេរទៅឱ្យសាលាតាមការបើកផ្តល់ជាច្រើនដង (បើកផ្តល់ ៦ដងជាមធ្យមក្នុងគំរោងថវិកាឆ្នាំ២០០២) ឆ្លងតាមប្រព័ន្ធរតនាគារដែលមានស្រាប់ទៅកាន់PEO ។ ដោយគ្មានប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធធនាគារ PEO ទទួលប្រាក់ពីរតនាគារខេត្ត ហើយយកទៅឱ្យ DEO និងជាចុងក្រោយឱ្យបន្តទៅសាលារៀន ។ ដើម្បីសំរួលការគ្រប់គ្រង មជ្ឈមណ្ឌលគ្រប់គ្រងថវិកា (BMC) ត្រូវបានបង្កើតឡើង ។ នៅឆ្នាំ២០០៣ មានៈ ២៥មណ្ឌល នៅក្រសួងអប់រំ ដើម្បីជួយធ្វើការនៅតាមនាយកដ្ឋានជំនាញនីមួយៗ, ១មណ្ឌល/ខេត្ត និង ១៤៤មណ្ឌលនៅតាម DEO ទាំង ១៨៥ ។

PEO ទទួលភារកិច្ចបើកផ្តល់ថវិកាឱ្យ PAP ផ្សេងៗទៅតាមតំរូវការ និងពេលវេលាជាក់ស្តែង ដោយត្រូវអនុវត្តតាមថវិកាអនុមតិពីខាងដើម ។

សំរាប់ PAP 2.1 ដោយផ្អែកលើរូបមន្តលៃចែក PEO ត្រូវសំរេចថា សាលារៀនណាគួរទទួលបានការបែកចែកប្រាក់ប៉ុណ្ណា និងបញ្ជាឱ្យ DEO បែងចែកទៅតាមនោះ ។ ដោយមានសេចក្តីណែនាំអាចបត់បែនបានគួរសមក្នុងការចាយវាយ សាលាបឋមសិក្សាគ្រប់គ្រងលើថវិកា PAP 2.1 ដែលទទួលបាន ។ PEO, DEO និងសាលារៀនទាំងអស់ ត្រូវកត់ត្រាចំនួលចំណាយសាច់ប្រាក់ ។នៅតាមសាលារៀន របាយការណ៍ចំណាយ PAP ត្រូវមានការបញ្ជាក់យល់ព្រមពីគណៈកម្មាធិការទ្រទ្រង់សាលារៀន (SSC) ។ តាមធម្មតា SSC និងសមាគមមាតាបិតាសិស្ស គឺជាអង្គភាពតែមួយ ។

តើថវិកាប្រតិបត្តិការសាលាបឋមសិក្សា (PAP 2.1) បានទៅដល់សាលារៀនដែរឬទេ?

ការសិក្សាបង្ហាញថា គំលាតនៃការផ្តល់ថវិកា PAP 2.1 គឺ ២,៦% ២៥,១% និង ៤,២% សំរាប់ឆ្នាំសារពើពន្ធ ២000, ២00១ និង ២00២ ។ គំលាតនេះប្រែប្រួលខុសគ្នាតិចតួចពីខេត្តមួយទៅខេត្តមួយ និងខុសគ្នាតិចតួចមែនទែនរវាងសាលារៀនក្នុងខេត្តតែមួយ ។ គំលាតកើតចេញពីកត្តាពីរជាសំខាន់គឺ គំលាតអនុវត្តថវិកា និងការបាត់បង់ថវិកា ។ នៅថ្នាក់ខេត្ត និងថ្នាក់ក្រោមនេះទៀត គំលាតអនុវត្តថវិកាសំដៅដល់ការខុសគ្នារវាងPAP 2.1 ដែលបានកំណត់ បែងចែកទៅឱ្យPEO និងចំនួនដែល PEO ទទួលបានជាក់ស្តែង ។ ការបាត់បង់ថវិកាសំដៅដល់ ថវិកាដែលបាត់នៅពេលផ្ទេរពីរតនាគារខេត្តទៅដល់សាលារៀន ។ការសិក្សាបានរកឃើញការបាត់បង់ ២ប្រភេទគឺ ១) ការធ្លាយជ្រុះគិតតាមបង្កាន់ដៃទទួលប្រាក់ និង ២) ប្រាក់កំរៃរត់ការ (រឺប្រាក់កំរៃក្រៅផ្លូវការ) ដែលត្រូវបង់នៅពេលដកប្រាក់ពីរតនាគារខេត្ត PEO និង DEO (គ្មានចុះលើបង្កាន់ដៃទេ) ។ ការសិក្សាបង្ហាញថា ប្រាក់កំរៃរត់ការដែលបានបង់ ដើម្បីដកថវិកាពីរតនាគារខេត្តឱ្យសាលារៀន មានដល់ទៅ ២% នៃសាច់ប្រាក់ត្រូវបើកផ្តល់ ។

តើហេតុអ្វីមានការបាត់បង់ថវិកាតិចយ៉ាងដូច្នេះ?

PAP គឺជាការផ្តួចផ្តើមធ្វើកំណែទំរង់ ដោយផ្អែកលើសវនកម្ម និងមិនសូវមានមជ្ឈការច្រើនទេ គឺខុសគ្នាពីវិធីបុរាណ ។ ដោយសារ PAP 2.1 ផ្អែកលើរូបមន្ត ហើយនាយកសាលាទាំងអស់ដឹងពីរូបមន្តនេះ ដូច្នេះវាជួយកាត់បន្ថយការកាត់យកភាគរយ ហើយបទពិសោធន៍នៅប្រទេសដទៃក៏មានលក្ខណៈដូចគ្នា ។ ម្យ៉ាងទៀត នៅពេល PAP 2.1 ផ្ទេរឆ្លងកាត់លំដាប់ថ្នាក់នានា, រតនាគារខេត្ត PEO និង DEO ពុំសូវមានអំណាចកាត់យកភាគរយទេ ព្រោះគ្រាន់តែត្រូវបញ្ជូនប្រាក់ប៉ុណ្ណោះ ។ ការធ្លាយជ្រុះថវិកាកាន់តែថយចុះព្រោះគ្មានតំរូវការធ្វើបែបបទ រឺបំពេញសំណុំឯកសារ

តារាង ១. គំលាតមធ្យមនៃការផ្តល់ថវិកា PAP 2.1 បានរាយការណ៍នៅតាមខេត្ត (%)

ខេត្ត	2000	2001	2002
បន្ទាយមានជ័យ	គ្មានលេខ	-24.4	-2.6
កំពង់ចាម	គ្មានលេខ	-23.0	-16.3
កំពង់ឆ្នាំង	-2.6	-21.9	0.5
កំពត	-3.1	-20.6	-2.9
ក្រចេះ	2.4	-19.7	-2.0
ព្រៃវែង	-6.1	-22.8	-4.7
ក្រុងព្រះសីហនុ	គ្មានលេខ	-42.9	1.8
សរុប	-3.1	-23.5	-6.3

អ្វីពិបាកៗ ដើម្បីផ្តល់ប្រាក់ពីថ្នាក់មួយទៅថ្នាក់មួយទៀតទេ ដូច្នេះក៏មានឱកាសតិចតួចសំរាប់ខ្ទប់ច្រកថវិកាយកកំរៃដែរ ។

លទ្ធភាពកាត់យកភាគរយកាន់តែថយចុះដោយសារថ្នាក់នីមួយៗយល់ថាអាចមានបញ្ហាសន្តិសុខ បើសិនរក្សាទុកសាច់ប្រាក់ច្រើនៗ ។ ម្យ៉ាងទៀត មន្ត្រីអនុវត្ត PAP ដឹងថា មានអធិការកិច្ច និងសវនកម្មច្រើនណាស់លើថវិកានេះ ។ ពិតហើយ ថវិកា PAP យ៉ាងច្រើន (ឧ. PAP 11) បានទុកចំនាយទទួលលើអធិការកិច្ច ។ ចំនុចទាំងអស់នេះធ្វើអោយ PAP ក្លាយជារឿងពិបាកទារយកកំរៃ បើធៀបនឹងខ្ទង់ថវិកាឯទៀត ដូចជា ជំពូក១១ ជាដើម ។

តើ PAP ទៅដល់សាលារៀនទាន់ពេល និងអាចទាយដឹងមុនទេ?

ពេលវេលា ការទាយដឹងមុន និងទំហំនៃការបើកផ្តល់ថវិកាធៀបនឹងតំរូវការរបស់សាលាក្នុងឆ្នាំនីមួយៗ ក៏សំខាន់ដែរសំរាប់ដំនើរការសាលារៀន ។ ការសិក្សា PETS បង្ហាញថា តាំងពីចាប់អនុវត្តន៍នៅឆ្នាំ២000 មក ថវិកា PAP រួមទាំង PAP 2.1 ផង មានបើកផ្តល់យឺត ថ្វីបើមានកែលំអខ្លះហើយពេលថ្មីៗនេះក្តី (តារាង២) ។ ការយឺតយ៉ាវប៉ះពាល់មិនល្អដល់ការអនុវត្តន៍គំរោងនៅតាមសាលារៀន ពិសេសនៅពេលបវេសនកាល ។ កង្វះថវិកាបង្ខំឱ្យសាលារៀនត្រូវទិញជើសំភារៈក្នុងក៏រិតថ្លៃខ្ពស់ នាយកសាលាខ្លះថា វាខ្ពស់ជាងថ្លៃធម្មតា (៥%) បើធៀបនឹងការទិញឱ្យប្រាក់ដល់ដៃ ។

តារាង ២. ពេលវេលានិងការបើកផ្តល់ PAP 2.1 ឱ្យទៅសាលារៀន (% ប្រាក់បានទទួលបូកត្រួតគ្នាគិតតាមត្រីមាស)

ឆ្នាំ	1	2	3	4	1	2	3	4
2000	-	-	-	24.9	38.8	99.5	100	
2001	-	-	43.6	49.2	63.0	100		
2002	-	-	0.1	47.6	53.2	73.8	98.7	100
2003	-	-	-	21.4	89.4	100		

ការបើកផ្តល់ប្រាក់តិចៗច្រើនដងពេក ក៏នាំឱ្យកើនចំនាយប្រតិបត្តិការដែរ ។ ការផ្ទេរប្រាក់នីមួយៗ តែងមានចំនាយដឹកជញ្ជូនវិភាជន៍សំរាប់បុគ្គលិកអ្នកទៅយកប្រាក់ និងកំរៃរត់ការ ។

តើការពិនិត្យតាមដានចំណាយ PAP 2.1 នៅសាលារៀនមានប្រសិទ្ធភាពដែរឬទេ?

យន្តការត្រួតពិនិត្យចំនាយPAP2.1 នៅសាលារៀននៅទន់ខ្សោយ ។ទីមួយ អធិការកិច្ចហិរញ្ញវត្ថុនៅតាមសាលារៀនមិនសូវធ្វើញឹកញាប់ទេ (ពី 0-២ដង/ឆ្នាំ) ឯគុណភាពវាក៏នៅមិនច្បាស់លាស់ ។ អធិការកិច្ចតាមសាលាភាគច្រើនមានរយៈពេលកន្លះថ្ងៃ និងគ្មានរបាយការណ៍ពីលទ្ធផលអធិការកិច្ចទេ ។សាលារៀន និងមន្ត្រីថ្នាក់ស្រុកទទួលស្គាល់ថា ពេលខ្លះសាលាត្រូវចំណាយថវិកា PAP លើសកម្មភាពខុសពីសេចក្តីណែនាំលើខ្ទង់ចំណាយ PAP ដូច្នេះក៏រាយការណ៍មិនត្រូវ តាមការពិត ដើម្បីឱ្យរបាយការណ៍ចំណាយអាចទទួលយកបាន ។រឿងនេះបង្ហាញពីភាពរឹងកំព្រឹសនៃចំណាយ PAP, របាយការណ៍មិនបានផ្តល់ព័ត៌មានត្រឹមត្រូវ ហើយធ្ងន់ធ្ងរបំផុត គឺអាចប្រើប្រាស់ ដើម្បីលាក់ចំណាយថវិកាខុសឆ្គងបាន បើសិនគេចង់ធ្វើដូច្នេះ ។

តើសហគមន៍ចូលរួមយ៉ាងសកម្មដែរឬទេ ក្នុងការពិនិត្យតាមដាន PAP និងកិច្ចការសាលារៀន?

ការចូលរួមរបស់សហគមន៍ ញ៉ាំងឱ្យមានគណនេយ្យភាពនៃថ្នាក់គ្រប់គ្រង

តារាង ៣. ការយល់ដឹងនៃគ្រូបង្រៀន, សមាជិក SSC និងឪពុកម្តាយសិស្សពី PAP (%)

អ្នកឆ្លើយសំភាសន៍	ដឹងថា PAP ជាអ្វី	ដឹងពីវិភាជន៍ ៦.០០០រសំរាប់សិស្សម្នាក់ (ក្នុងចំនោមអ្នកស្គាល់ PAP)	ដឹងថាសាលាត្រូវទទួល៥០០.០០០រ (ក្នុងចំណោមអ្នកស្គាល់ PAP)	ដឹងថាមានសេចក្តីណែនាំពីខ្ទង់ចំណាយ (ក្នុងចំនោមអ្នកស្គាល់ PAP)	ដឹងចំនុចលំអិតក្នុងសេចក្តីណែនាំពីចំនាយ (ក្នុងចំនោមអ្នកដឹងពីសេចក្តីណែនាំ)
គ្រូបង្រៀន	97	56	25	90	21
សមាជិកគណៈកម្មការទ្រទ្រង់សាលា	83	27	14	72	7
ឪពុកម្តាយសិស្ស	9	0	0	គ្មានលេខ	គ្មានលេខ

សាលាចំពោះសហគមន៍ ។ ការសិក្សាបង្ហាញថា ការចូលរួមនេះមានកំរិតទាបនៅឡើយដូចមានបញ្ជាក់ក្នុងតារាង៣ ។ ក្រៅពីនាយកសាលា គ្រូបង្រៀន គឺជាអ្នកដឹងច្បាស់ជាងគេពី PAP ហើយក៏ជាអ្នកតែងលើកសួរពីបញ្ហាទាក់ទងនឹងចំនាយ PAP ដែរ ។ ប៉ុន្តែពួកគេគ្មានពេលគ្រប់គ្រាន់ (គ្រូ ៧០% មានការងារផ្សេងមួយទៀតក្រៅពីបង្រៀន) និងគ្មានគ្រឿងលើកទឹកចិត្តឱ្យចូលរួមទេ ។ សមាជិកគណៈកម្មការទ្រទ្រង់សាលា (SSC) មិនសូវបានចូលពាក់ព័ន្ធក្នុងបញ្ហាចំណាយ PAP និងមិនសូវមានច្រើនគ្នាទេ ដែលបានដឹងពីថវិកាត្រូវបាន និងរបៀបចាយវាយវា ។ ម្យ៉ាងទៀត SSP ជាទូទៅ មិនបានចាត់ទុកការជួយពិនិត្យតាមដានចំណាយ PAP ជាការងារចំបងរបស់ខ្លួនទេ គឺពួកគេច្រើនតែផ្តោតលើការសាងសង់សាលារៀន និងការកែលំអផ្សេងៗទៅវិញ ។

ឪពុកម្តាយសិស្សយល់ដឹងតិចជាងគេពី PAP គឺតែ ៩% ប៉ុណ្ណោះ ដែលប្រាប់ថា ធ្លាប់ឮពី PAP តែគ្មានម្នាក់ណាដឹងលំអិតពីវាទេ ។ ជាទូទៅ ពួកគេក៏មិនសូវចូលរួមក្នុងការងារសាលាដែរ គឺមានតែ ៣០% ប៉ុណ្ណោះ ដែលបានចូលរួមពិធីសម្ពោធសាលារៀន ហើយ ១២% មិនទាំងដឹងថា មានពិធីនេះផង ។ ប៉ុន្តែឪពុកម្តាយ ៩៧% រាយការណ៍ថា លែងបង់ថ្លៃសាលារៀនឱ្យកូនគាត់ទៀតហើយ ចាប់តាំងមានPAP មក ។ខុសគ្នាពីទីក្រុងដែលមានរឿងរ៉ាវគ្រូបង្រៀនទារប្រាក់ពីសិស្ស ក្នុងតំបន់អង្កេតមានឪពុកម្តាយតែ ៥% ប៉ុណ្ណោះដែលបានលើកពីទង្វើបែបនេះ ។

តើ PAP 2.1 មានសមភាពដែរឬទេ, តើវាមានឥទ្ធិពលយ៉ាងណាដល់ការចុះឈ្មោះចូលរៀន?

តាមការវិភាគពីធនធានសាលារៀន ដែលវាស់វែងតាមខាងផ្នែកតំរូវការ និងការប្រៀបធៀបវាទៅនឹងចំនួន និងពេលវេលាទទួលបាន PAP 2.1 ការសិក្សាបង្ហាញថា ការបែងចែកថវិកា PAP 2.1 ឱ្យទៅសាលារៀន វាអំណោយផលដល់អ្នកក្រ ហើយពេលវេលាផ្តល់មិនទាក់ទងនឹងធនធានទេ ។ រឿងនេះមកពីរូបមន្ត PAP 2.1 អំណោយផលដល់សាលាតូចៗ ហើយសាលាតូចៗច្រើនតែក្រីក្រ ។ អង្កេតបង្ហាញទៀតថា មានការកែលំអគួរកត់សំគាល់ក្នុងការចុះឈ្មោះចូលរៀនក្នុងរយៈ ៥ឆ្នាំកន្លងទៅ ជាពិសេសតួលេខសុទ្ធនៃអត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀននៅបឋមសិក្សា ហើយ PAP 2.1 ហាក់ដូចជាបានជួយជំរុញរឿងនេះ ។ លទ្ធផលដំបូងៗបង្ហាញថា ចាប់ពីឆ្នាំ ២០០០/០១ ដល់ ឆ្នាំ២០០១/០២, PAP 2 បង្កើនការចុះឈ្មោះចូលរៀនថ្នាក់ទី១ បានជាមធ្យម ២៥នាក់/សាលារៀន រឺកំណើន ១៥% ធៀបនឹងលទ្ធផលមុនពេលធ្វើកំណែទំរង់ ។ ឥទ្ធិពលនេះ មានខ្លាំងជាងនៅតាមសាលារៀនជនបទ គឺហាក់ដូចបង្ហាញថា PAP 2.1 មានឥទ្ធិពលជួយចែកចាយធនធានយ៉ាងសំខាន់ ។ ប៉ុន្តែ របាយការណ៍ក៏បំផុសគំនិតយ៉ាងខ្លាំងថាបញ្ហាគុណភាពការអប់រំ ត្រូវតែដោះស្រាយគឺត្រឡប់មកដល់បញ្ហាចំនួនគ្រូ គុណភាព និងគ្រឿងលើកទឹកចិត្តវិញដដែល ។

អនុសាសន៍គន្លឹះ

អនុសាសន៍មួយចំនួនទាក់ទិននឹង PAP ដោយផ្អែកលើលទ្ធផលរកឃើញក្នុង PETS មានដូចតទៅ:

- គួរកែលំអថែមទៀតនូវគំរូថវិកាសំរាប់កម្មវិធី ជាពិសេសទាក់ទិននឹងវិសហមជ្ឈការសិទ្ធិអំណាចទៅឱ្យក្រសួងជំនាញដោយដាក់សាកល្បងរបៀបរបបអនុវត្តថ្មីៗនៅឆ្នាំ២០០៦ ក្នុងក្រសួងជ្រើសរើសខ្លះៗ ។
- ត្រូវមានការកែលំអនៅក្នុងយន្តការត្រួតពិនិត្យ និងតាមដាន PAP 2.1 ដើម្បីទប់ស្កាត់ការបាត់បង់ថវិកាដោយ ១) កែលំអរបាយការណ៍ថវិកា និងបង្កើនការតំរូវផ្សេងៗខាងរបាយការណ៍ និងគ្រឿងលើកទឹកចិត្តឱ្យគោរពតាមការណែនាំកែលំអសវនកម្មផ្ទៃក្នុង និងបង្កើនការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន ។
- គួរអនុវត្តសាកល្បងក្នុងសាលារៀនជ្រើសរើសមួយចំនួននូវយុទ្ធសាស្ត្រ "អំណាចទទួលបានព័ត៌មាន" ដើម្បីទាញការចូលរួមពីឪពុកម្តាយសិស្សតាមរយៈគណៈកម្មការទ្រទ្រង់សាលារៀន និងអង្គភាពផ្សេងទៀត ។
- កំណត់ជាផ្លូវការនូវរបៀបរបបបើកផ្តល់ធនធាន PAP អំពី PEO តាមលំដាប់អាទិភាពដល់កម្មវិធីនានា ដែលដល់ពេលទិញចាំបាច់ និងផ្តល់លទ្ធភាពសាលាមានសិទ្ធិអំណាចច្រើនលើការចាយថវិកា PAP ពេលយន្តការត្រួតពិនិត្យបានកែលំអហើយ ។
- ដោយពិនិត្យឃើញថា វាមានប្រយោជន៍ជាក់ស្តែងក្នុងវិស័យអប់រំគួរបញ្ចូលទិដ្ឋភាពខ្លះៗនៃ PETS ជាឧបករណ៍សំរាប់ការគ្រប់គ្រង ។

កំណត់សំគាល់

១. ទំរង់នេះបញ្ជាក់ពីការបែងចែកថវិកាទាំងមូលទៅតាមប្រភេទចំនាយ និងខ្ទង់ចំនាយលំអិត ។ ឧទាហរណ៍ ទំរង់នេះមិនគ្រាន់តែមាន ចុះថាមានថវិកាប៉ុន្មានសំរាប់ប្រតិបត្តិការ/ការថែទាំនោះទេ ប៉ុន្តែមានប្រាប់ពីចំណាយប៉ុន្មានសំរាប់សាំង ទឹក ភ្លើងជាដើម ។

២. សូមអានឯកសារក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុ ឆ្នាំ២០០៤ សំរាប់ព័ត៌មានលំអិតអំពីកម្មវិធីកំណែទំរង់ PFM (សូមអាន Reinikka ២០០៣) សំរាប់ព័ត៌មានបន្ថែមពី PETS និងវិធីសាស្ត្ររបស់វា ។

៣. សកម្មភាពទាំង ១២ មាន ១) ប្រសិទ្ធភាពសេវាកម្មបង្រៀនក្នុងវិស័យ

តទៅទំព័រទី១៣

កិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរី អាស៊ាន_ចិន: ខ្លឹមសារ និង ផលប៉ះពាល់ចំពោះកម្ពុជា

*លោក ហ៊ីង វុត្ថា អ្នកស្រាវជ្រាវនៅ វបសអ បានពិនិត្យពីចំណុចសំខាន់ៗនៃកិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌស្តីពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ចគ្រប់ជ្រុងជ្រោយរវាងអាស៊ាន-ចិន ដោយសង្កត់ធ្ងន់លើកម្មវិធីប្រមូលផលឆាប់ និងស្រាវជ្រាវពីឱកាសសេដ្ឋកិច្ច បញ្ហាប្រឈម និងផលប៉ះពាល់នៃកិច្ចព្រមព្រៀងទៅលើភាពក្រីក្រក្នុងបរិបទប្រទេសកម្ពុជា ។**

តំបន់ពាណិជ្ជកម្មសេរីរវាងអាស៊ាន-ចិន ត្រូវបានអនុម័តនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំកំពូលអាស៊ានបូកបី នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០០ ។ ក្រុមជំនាញអាស៊ាន-ចិន សំរាប់កិច្ចសហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ច ត្រូវបានបង្កើតឡើង ដើម្បីសិក្សាពីផលប៉ះពាល់នៃការចូលជាសមាជិក អង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក (WTO) របស់ចិន និងលទ្ធភាពបង្កើតតំបន់ពាណិជ្ជកម្មសេរីរវាងតំបន់ទាំងពីរ ។ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំកំពូល អាស៊ានលើកទី៨ នាខែវិច្ឆិកា ២០០២ នៅក្រុងភ្នំពេញបណ្តាប្រទេសអាស៊ាន និងចិន បានចុះហត្ថលេខាលើកិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌស្តីពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ចគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ដើម្បីពង្រឹង និងជំរុញកិច្ចសហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ច ពាណិជ្ជកម្ម និងវិនិយោគ សំដៅបង្កើតតំបន់ពាណិជ្ជកម្មសេរីមួយក្នុងរយៈពេល ១០ឆ្នាំ ។ កិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌ មានចែងពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការលើទំនិញ សេវាកម្ម និងវិនិយោគ និងការដកចេញរបាំង ពាណិជ្ជកម្មរវាងអាស៊ាន និងចិន ។ វិធានការសេរីភាវូបនីយកម្មទាំងនេះ នឹងជួយកាត់បន្ថយថ្លៃដើម បង្កើនសកម្មភាពពាណិជ្ជកម្ម និងឯកទេសនីយកម្មក្នុងតំបន់ បង្កើនប្រសិទ្ធភាពសេដ្ឋកិច្ចនិងទាក់ទាញវិនិយោគកាន់តែច្រើនមកក្នុងទីផ្សារតំបន់ ។តាមការចូលជាសមាជិកអាស៊ាននៅខែមេសា ១៩៩៩ កម្ពុជាត្រូវផ្សារភ្ជាប់នឹងកិច្ចព្រមព្រៀងនេះជាស្វ័យប្រវត្តិ ហើយគេរំពឹងថា វានឹងផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ឱកាសសេដ្ឋកិច្ចនិងបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួនដល់កម្ពុជា ។នៅមិនទាន់ច្បាស់ទេថា ដល់កាត់កងគ្នាអស់ទៅ តើកិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរីនេះ មានលក្ខណៈវិជ្ជមាន រឺអវិជ្ជមាន ពីព្រោះសព្វថ្ងៃមានព័ត៌មាន និងការស្រាវជ្រាវតិចណាស់ពីផលប៉ះពាល់នៃកិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរីអាស៊ាន-ចិននេះចំពោះកម្ពុជា ។

អត្ថបទនេះមានគោលដៅបំពេញកង្វះខាតព័ត៌មាននេះដោយ (១) ពិនិត្យពីចំនុចសំខាន់ៗនៃកិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌរវាងអាស៊ាន-ចិន និង (២) ស្រាវជ្រាវពីផលប៉ះពាល់ចំពោះឱកាសខាងសេដ្ឋកិច្ច បញ្ហាប្រឈម និងភាពក្រីក្រនៅកម្ពុជា ។អត្ថបទនេះផ្អែកជាសំខាន់លើការស្រាវជ្រាវថ្មីៗរបស់ វបសអ ស្តីពី "កម្មវិធីប្រមូលផលឆាប់: ផលប៉ះពាល់ចំពោះកសិកម្មកម្ពុជា" ដែលផ្តល់មូលនិធិដោយការិយាល័យតំបន់អាស៊ីអគ្នេយ៍នៃអង្គការអុកស្វាមអាមេរិក ។

ខ្លឹមសារកិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌ

កិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌ ស្តីពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ចគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ បានចែងពីពាណិជ្ជកម្មលើទំនិញ សេវាកម្ម និងវិនិយោគដោយមានគោលដៅជាក់លាក់បួនៈ (១) ពង្រឹង និងជំរុញកិច្ចសហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ច ពាណិជ្ជកម្ម និងវិនិយោគ (២) ធ្វើសេរីភាវូបនីយកម្មជាបណ្តើរៗ និងជំរុញពាណិជ្ជកម្មលើទំនិញ និងសេវាកម្ម ព្រមទាំងបង្កើតរបប វិនិយោគមួយដែលមានលក្ខណៈជួយសំរួល និងមានតំលាភាព (៣) ស្វែងរកតំបន់ថ្មីៗនិងបង្កើតវិធានការសមស្រប ជំរុញកិច្ចសហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ចឱ្យកាន់តែជិតស្និទ្ធ និង (៤) ជួយសំរួលឱ្យសមាជិកអាស៊ានថ្មីៗធ្វើសមាហរណកម្មសេដ្ឋកិច្ចមានប្រសិទ្ធភាព និងកាត់បន្ថយគំលាត កំរិតអភិវឌ្ឍន៍ក្នុងចំណោមប្រទេសជាសមាជិក ។ កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីពាណិជ្ជកម្មទំនិញដែលធ្វើឡើងនៅខែធ្នូ ២០០៤ បានកំណត់ពីការកាត់បន្ថយពន្ធគយ និងលុបចោលផលិតផលពីរប្រភេទដែលគេហៅថា ផ្លូវធម្មតា និងផ្លូវស្មុគស្មាញ ។ផលិតផលក្នុងផ្លូវធម្មតា គួរមានការព្រមព្រៀងទៅវិញទៅមក ដើម្បីកាត់បន្ថយ រឺលុបបំបាត់ពន្ធគយក្នុងអំឡុងពេលពីថ្ងៃ ០១ មករា ២០០៥ ដល់ ២០១០ សំរាប់ប្រទេសអាស៊ាន៦[១] និងចិន និងរហូតដល់ឆ្នាំ២០១៥[២] សំរាប់ប្រទេស CLMV[៣] ។ ផលិតផលក្នុងផ្លូវស្មុគស្មាញ[៤] គឺជាផលិតផលដែលភាគីណាមួយ បានស្នើសុំដាក់អត្រាពន្ធគយអតិបរមាចុងក្រោយ និងកាលបរិច្ឆេទបញ្ចប់ខុសគ្នាពីកាលវិភាគធម្មតា ប៉ុន្តែត្រូវមានការយល់ព្រមទៅវិញទៅមកពីប្រទេសអាស៊ាននីមួយៗ និងចិនផងដែរ ។ អាស៊ាន និងចិន បានយល់ព្រមចរចាធ្វើសេរីភាវូបនីយកម្មជាបណ្តើរៗលើពាណិជ្ជកម្មខាងសេវាកម្ម ដើម្បីពង្រីកវិសាលភាពរបស់វា ។ ការចរចាចាប់ផ្តើមនៅឆ្នាំ២០០៣ និងសំដៅបញ្ចប់យ៉ាងលឿនតាមអាចធ្វើបាន ។ កិច្ចព្រមព្រៀងមានគោលដៅលុបបំបាត់ជាបណ្តើរៗ ការរើសអើងគ្រប់បែបយ៉ាងខាងពាណិជ្ជកម្មសេវាកម្ម រវាង/ក្នុងចំណោមសមាជិកអាស៊ាន និងចិន ព្រមទាំងពង្រីកកំរិតនិងវិសាលភាព សេរីភាវូបនីយកម្មនៃពាណិជ្ជកម្មក្នុងវិស័យសេវាកម្ម ។ វាក៏ជួយជំរុញកិច្ចសហប្រតិបត្តិការក្នុងវិស័យសេវាកម្មថែមទៀត ដើម្បីកែលំអប្រសិទ្ធភាព និងបរិយាកាសប្រកួតប្រជែង និងធ្វើចំរុះកម្មការផ្គត់ផ្គង់/ការចែកចាយសេវាកម្ម ។

ចំពោះវិនិយោគ ភាគីទាំងពីរបានព្រមព្រៀងៈ (១) ចរចាគ្នាដើម្បីធ្វើសេរីភាវូបនីយកម្មជាបណ្តើរនូវរបបវិនិយោគ (២) ពង្រឹងកិច្ចសហប្រតិបត្តិខាងវិនិយោគ ជួយសំរួលវិនិយោគ និងកែលំអច្បាប់វិនិយោគឱ្យមានតំលាភាព និង (៣) ផ្តល់នូវកិច្ចការពារដល់ការវិនិយោគទុន ។

កម្មវិធីប្រមូលផលឆាប់

ដើម្បីពន្លឿនការកាត់បន្ថយ និងការលុបបំបាត់ពន្ធគយលើទំនិញ កិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌបានចែងពីកម្មវិធីប្រមូលផលឆាប់(EarlyHarvestProgramme: EHP) ដែលគ្របដណ្តប់លើផលិតផល ៨ជំពូក ក្នុងប្រព័ន្ធស៊ីសង្វាក់គ្នា គឺមាន (១) សត្វរស់ (២) សាច់សត្វ និងគ្រឿងក្នុងមានសាច់ហូបបាន (៣)

* អត្ថបទនេះ ផ្អែកលើរបាយការណ៍ធ្វើដោយក្រុមជំនាញការអាស៊ាន-ចិនខាងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ច កាលពីខែតុលា ២០០១ មាន ចំណងជើងថា "ការបង្កើតទំនាក់ទំនងសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន-ចិនកាន់តែជិតស្និទនៅសតវត្សរ៍ទី២១" ។

ត្រី (៤) ផលិតផលទឹកដោះគោ (៥) ផលិតផលផ្សេងទៀតបានពីសត្វ (៦) ដើមឈើរស់ (៧) បន្លែហូបបាន និង (៨) ផ្លែឈើ និងគ្រាប់ឈើហូបបាន ។ ចំពោះការកាត់បន្ថយ និងលុបបំបាត់ពន្ធគយគ្រប់ផលិតផលក្នុងកម្មវិធីប្រមូលផលឆាប់ ត្រូវបានបែងចែកជា ៣ប្រភេទ ទៅតាមអត្រាពន្ធគយអនុគ្រោះបំផុត (MFN) កំនត់ឡើងដោយប្រទេសនិមួយៗ ។

- ប្រភេទទី១: សំរាប់អាស៊ាន៦ និងចិន វាសំដៅដល់គ្រប់ផលិតផលដែលមានអត្រាពន្ធគយ MFN ខ្ពស់ជាង ១៥% ។ សំរាប់ប្រទេសអាស៊ានថ្មី វាសំដៅដល់គ្រប់ផលិតផលដែលមានអត្រាពន្ធគយ MFN ស្មើ រឺខ្ពស់ជាង ៣0% ។
- ប្រភេទទី២: សំរាប់អាស៊ាន៦ និងចិន និងសំដៅដល់គ្រប់ផលិតផលដែលមានអត្រាពន្ធគយ MFN ពី ៥% ដល់ ១៥% ។ សំរាប់ប្រទេសអាស៊ានថ្មី វាសំដៅដល់គ្រប់ផលិតផលដែលមានអត្រាពន្ធគយ MFN ពី ១៥% ដល់ ៣0% ។
- ប្រភេទទី៣: សំរាប់អាស៊ាន៦ និងចិន វាសំដៅដល់គ្រប់ផលិតផលដែលអត្រាមានពន្ធគយ MFN ទាបជាង ៥% ។ សំរាប់ប្រទេសអាស៊ានថ្មី វាសំដៅដល់គ្រប់ផលិតផលដែលមានអត្រាពន្ធគយ MFN ទាបជាង ១៥% ។

ការអនុវត្តន៏កម្មវិធីប្រមូលផលឆាប់ ចាប់ផ្តើមនៅខែមករា ២០០៤ ដោយមានតារាងពេលកាត់បន្ថយពន្ធគយជាបន្តបន្ទាប់ដូចមានបញ្ជាក់ក្នុង *តារាង (១) និង តារាង (២)* ។

តារាង (១) សំរាប់ចិន និងអាស៊ាន៦

ប្រភេទផលិតផល	មិនហួសថ្ងៃ១ មករា ២០០៤	មិនហួសថ្ងៃ១ មករា ២០០៥	មិនហួសថ្ងៃ១ មករា ២០០៦
ប្រភេទ ១	10%	5%	0%
ប្រភេទ ២	5%	0%	0%
ប្រភេទ ៣	0%	0%	0%

ទំនាក់ទំនងសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា_ចិន

ទំនាក់ទំនងសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា-ចិន បានរីកចំរើនគួរសំគាល់តាំងពីទសវត្សរ៏ ១៩៩0 ។ មុនពេលមានកិច្ចព្រមព្រៀងក្របខណ្ឌរវាងអាស៊ាន និងចិន នៅខែវិច្ឆិកា ២០០២ កម្ពុជាបានចុះកិច្ចព្រមព្រៀង ការពារ និងជំរុញវិនិយោគជាមួយចិននៅខែកក្កដា ១៩៩៦ និងកិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មទ្វេភាគី នៅខែកក្កដា ១៩៩៧ ។ កិច្ចព្រមព្រៀងទាំងនេះ បានជួយពង្រីកពាណិជ្ជកម្ម និងវិនិយោគរវាងប្រទេសទាំងពីរ ។

ពាណិជ្ជកម្មកម្ពុជា_ចិន

ពាណិជ្ជកម្មសរុបរបស់កម្ពុជាជាមួយចិន កើនឡើងសន្សឹមៗក្នុងអត្រាប្រចាំឆ្នាំ ៥0% ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៥-២០០៤ ។ ចិនជាដៃគូពាណិជ្ជកម្មរបស់កម្ពុជាដ៏ធំក្នុងលំដាប់ទី៧ នៅឆ្នាំ១៩៩៥ និងក្នុងលំដាប់ទី៤ នៅឆ្នាំ២០០៣ ។ ពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេសរបស់កម្ពុជាជាមួយចិន បានកើនឡើងតាមអត្រាប្រចាំឆ្នាំ ២៣% ពី ឆ្នាំ១៩៩៥-២០០១ និង ៧៧% ពីឆ្នាំ២០០១-២០០៤ ។ ការនាំចេញ របស់កម្ពុជាទៅចិន កើនពី ៣,៨លានដុល្លារនៅឆ្នាំ១៩៩៥ ដល់ ៣0លានដុល្លារនៅឆ្នាំ២០០៤ រីឯការនាំចូលពីចិនវិញកើនពី ៣៩ លានដុល្លារនៅឆ្នាំ១៩៩៥ ដល់ ៤៥២លានដុល្លារនៅឆ្នាំ២០០៤ ។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៥-២០០៤ ការនាំចេញរបស់កម្ពុជាទៅចិនបានកើន ៤១% គឺយឺតជាងការនាំចូលពីចិនដែលកើនដល់ ៩៧% ។

កម្ពុជានាំចេញផលិតផលធនធានធម្មជាតិ និងកសិកម្ម និងនាំចូលផលិតផលឧស្សាហកម្មច្រើនមុខពីចិន ដូចជា វាយនភណ្ឌ និងសំលៀកបំពាក់ ដែកនិងដែកថែប កុលាលភាជន៏ (គ្រឿងសេរ៉ាមិច) សំភារៈអគ្គិសនី និងអេឡិចត្រូនិក ម្ហូបអាហារ និងគ្រឿងយាន ។ ទំនិញនាំចេញធំបំផុតរបស់កម្ពុជាទៅចិន គឺឈើ និងសំភារៈធ្វើពីឈើ ដែលតំណាងឱ្យពាក់កណ្តាលនៃការនាំចេញសរុប និងមានតំលៃ ១៥លានដុល្លារ

តារាង (២) សំរាប់ប្រទេសអាស៊ានថ្មី

ប្រទេស	មិនហួស ថ្ងៃ១ មករា ២០០៤	មិនហួស ថ្ងៃ១ មករា ២០០៥	មិនហួស ថ្ងៃ១ មករា ២០០៦	មិនហួស ថ្ងៃ១ មករា ២០០៧	មិនហួស ថ្ងៃ១ មករា ២០០៨	មិនហួស ថ្ងៃ១ មករា ២០០៩	មិនហួស ថ្ងៃ១ មករា ២០១០
ផលិតផលប្រភេទទី១							
កម្ពុជា			20%	15%	10%	5%	0%
ឡាវ			20%	14%	8%	0%	0%
ភូមា			20%	14%	8%	0%	0%
វៀតណាម	20%	15%	10%	5%	0%	0%	0%
ផលិតផលប្រភេទទី២							
កម្ពុជា			10%	10%	5%	5%	0%
ឡាវ			10%	10%	5%	0%	0%
ភូមា			10%	10%	5%	0%	0%
វៀតណាម	10%	10%	5%	5%	0%	0%	0%
ផលិតផលប្រភេទទី៣							
កម្ពុជា			5%	5%	0-5%	0-5%	0%
ឡាវ			5%	5%	0-5%	0%	0%
ភូមា			5%	5%	0-5%	0%	0%
វៀតណាម	5%	5%	0-5%	0-5%	0%	0%	0%

នៅឆ្នាំ២០០៤ ។ ការនាំចេញចំបងៗផ្សេងទៀតទៅចិន មានដូចជា កប្បាស កៅស៊ូ និងត្រី ។ វិស័យវាយនភណ្ឌ និងសំលៀកបំពាក់ មានប្រមាណ ៦៣% នៃការនាំចូលសរុបរបស់កម្ពុជាពីចិន រឺ ២៨៦លានដុល្លារនៅឆ្នាំ២០០៤ ។ ទំនិញនាំចូលធំបំផុតលំដាប់ទី២របស់កម្ពុជាពីចិន គឺម៉ាស៊ីន និងគ្រឿងអគ្គិសនីដែលមានតំលៃដល់ ៣៧,៩៩លានដុល្លារ រឺ ៨% នៃការនាំចូលសរុប ។ ទំនិញនាំចូលចំបងៗផ្សេងទៀង រួមមាន សាច់ ត្រីនិងគ្រឿងសមុទ្រ ដែក និងដែកថែប របស់របរធ្វើពីដែក-ដែកថែប ផលិតផលកុលាលភាជន៍ (សេរ៉ាមិច) និងគ្រឿងយន្ត ។

ក្នុងកម្មវិធីប្រមូលផលឆាប់ កម្ពុជានាំចេញទៅចិននូវសត្វរស់ ត្រីរស់ បង្គា បង្កង និងក្ដាមខ្យង ។ ទំនិញនាំចេញទាំងនេះ មានតំលៃដល់ ១,៣២លានដុល្លារ រឺប្រហែល ៤% នៃការនាំចេញសរុបរបស់កម្ពុជាទៅចិន ។ បង្គា និងបង្កង គឺជាមុខទំនិញធំបំផុតក្នុងប្រភេទនេះដែលមានតំលៃ ៧២៥.០០០ដុល្លារ នៅឆ្នាំ២០០៤ បន្ទាប់មក គឺត្រីរស់ សត្វរស់ និងក្ដាមខ្យង ។ កម្ពុជានាំចូលពីចិននូវ ផលិតផលក្នុងជំពូកទី៧ (បន្លែ) និងជំពូកទី៨ (ផ្លែឈើនិង គ្រាប់ឈើហូបបាន) ដែលមានតំលៃដល់ ១,៤៧៨លានដុល្លារ រឺ ០,៣% នៃការនាំចូលសរុបពីចិន ។ ខ្ទឹមស គឺជាមុខទំនិញធំបំផុតក្នុងប្រភេទនេះ និងមានតំលៃដល់ ៧២០.០០០ដុល្លារ នៅឆ្នាំ២០០៤ ។ ផលិតផលផ្សេងទៀត មានផ្លែប៉ោម ផ្សិតក្រៀម ផ្លែព័រ សណ្ដែកក្រហម និងបន្លែ ។

ការវិនិយោគ

នៅឆ្នាំ១៩៩៥-២០០៤ ចិនជាប្រភពវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេសធំបំផុតលំដាប់ទី៤ របស់កម្ពុជា ដោយបណ្ដាក់ទុនក្នុងជាង ១៥០គំរោងដែលមានតំលៃក្នុងកិច្ចសន្យា ៣៩៥លានដុល្លារ រឺ ៩% នៃវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេស (FDI) សរុប ។ វិស័យវិនិយោគចំបងៗ គឺមានសំណង់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធកាត់ដេរ វាយនភណ្ឌ និងអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្ម ។ កាត់ដេរ គឺជាវិស័យតែមួយគត់ដែលមានលំហូរចូលទុនវិនិយោគយ៉ាងទៀងទាត់ពីចិនតាំងពីឆ្នាំ១៩៩៥ ដោយមានតំលៃសរុប ១០០លានដុល្លារនៅឆ្នាំ១៩៩៥-២០០៤ រឺប្រហែល ២៥% នៃវិនិយោគសរុបពីចិន ។

ផលប៉ះពាល់ចំពោះកម្ពុជា

តាមទ្រឹស្ដីសេដ្ឋកិច្ច កិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរី ផ្ដល់អត្ថប្រយោជន៍

ក្រាហ្វិក១ : ពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេសរបស់កម្ពុជា ជាមួយចិន

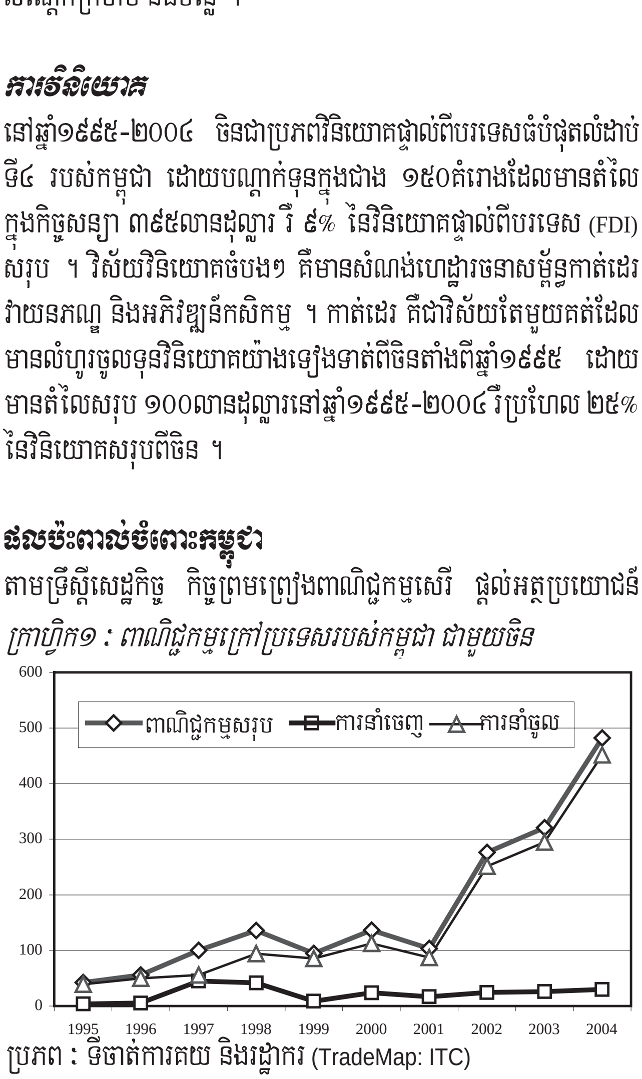

ប្រភព : ទីចាត់ការគយ និងរដ្ឋាករ (TradeMap: ITC)

ជាច្រើនដល់គ្រប់ប្រទេសសមាជិកមានតាំងពីកំណើនប្រសិទ្ធភាពសេដ្ឋកិច្ច រហូតដល់ការរីតចំណងសហប្រតិបត្តិការ និងភាពជាដៃគូ ក្នុងវិស័យមិនមែនសេដ្ឋកិច្ច ដូចជា លើកកំពស់សន្តិភាព និងស្ថិរភាពជាដើម ។ កិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរីអាស៊ាន-ចិន ដែលតំរូវឱ្យកាត់បន្ថយពន្ធគយ និងលុបបំបាត់របាំងមិនមែនពន្ធជាបណ្ដើរៗ រំពឹងថានឹងជួយបន្ទាបថ្លៃដើមទំនិញ បង្កើនពាណិជ្ជកម្មក្នុងតំបន់ និងជួយបង្កើនលក្ខណៈប្រកួតប្រជែង ផលិតភាព និងប្រសិទ្ធភាព ។

ឱកាសសេដ្ឋកិច្ច

សំរាប់កម្ពុជា ឱកាសសំខាន់បំផុតទាក់ទងនឹងតំបន់ពាណិជ្ជកម្មសេរី គឺលទ្ធភាពកាន់តែធូរទូលាយដើម្បីចូលទៅទីផ្សារចិនដែលធំសំបើម និងកំពុងរីកលូតលាស់ ។ ដូចបានបញ្ជាក់ពីខាងដើម ប្រទេសកម្ពុជានាបច្ចុប្បន្ននាំចេញទៅចិននូវកៅស៊ូ ត្រី សត្វចិញ្ចឹម និងបង្គា ។ តាមការអនុវត្តន៍កម្មវិធីប្រមូលផលឆាប់ ផលិតផលកសិកម្មភាគច្រើន នឹងមានលទ្ធភាពធំទូលាយចូលទៅទីផ្សារចិន ដូច្នេះគឺមានសក្ដានុពលខ្ពស់ដើម្បីរីកលូតលាស់ ។

ទី២ កិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរី អាចជួយទាក់ទាញវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេសកាន់តែច្រើនមកកម្ពុជា ទាំងពីប្រទេសសមាជិក និងប្រទេសផ្សេងទៀតលើពិភពលោក ។ អាស៊ាន៦ និងចិន កំពុងអភិវឌ្ឍ និងកែលំអសេដ្ឋកិច្ចរបស់ខ្លួន ដោយងាកចេញពីឧស្សាហកម្មផលិតទំនិញជាមូលដ្ឋាននិងប្រើពលកម្មច្រើន ទៅធ្វើឧស្សាហកម្មប្រើបច្ចេកវិទ្យាខ្ពស់ និងពលកម្មមានជំនាញ ។ ដូច្នេះ គេរំពឹងថា ឧស្សាហកម្មផលិតទំនិញជាមូលដ្ឋាន និងប្រើពលកម្មច្រើន នឹងផ្លាស់កន្លែងចូលមកប្រទេសមានកំរិតអភិវឌ្ឍន៍ទាបជាង ដូចជាកម្ពុជាជាដើម ។ ដោយសារទំហំធនធាន និងកំរិតអភិវឌ្ឍន៍របស់ខ្លួន កម្ពុជាអាចជាគោលដៅល្អមួយសំរាប់វិនិយោគខាងឧស្សាហកម្មប្រើបច្ចេកវិទ្យាទាប និងពលកម្មច្រើន ។ វិស័យកាត់ដេរ និងកសិ-ឧស្សាហកម្ម មានសក្ដានុពលខ្ពស់ដើម្បីទាក់ទាញទុនវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេសចូលមកពីចិន និងប្រទេសអាស៊ាននានា ។

ទី៣ ការលុបបំបាត់ពន្ធគយ និងរបាំងមិនមែនពន្ធគយរំពឹងថា អាចជួយសំរួលសកម្មភាពពាណិជ្ជកម្ម និងជំរុញឯកទេសនីយកម្ម ។ ចំពោះរចនាសម្ព័ន្ធពាណិជ្ជកម្ម និងលំនាំផលិតផលនៃកម្មវិធីប្រមូលផលឆាប់រវាងកម្ពុជា និងចិន កម្ពុជាមានសក្ដានុពលខ្ពស់ ដើម្បីធ្វើការនាំចេញទៅចិននូវផលិតផលកាន់តែច្រើនដែលខ្លួនអាចផលិត ដោយមានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ជាង ដូចជា ត្រី បង្គា និងសត្វរស់ជាដើម ។ កម្ពុជា ក៏អាចធ្វើចំរុះកម្មកសិផលនាំចេញឱ្យមាន ដូចជា សណ្ដែកសៀង សណ្ដែកបាយ និងដំឡូងឈើថែមទៀត ។

ទី៤ កិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរី នឹងផ្ដល់ឱ្យអ្នកប្រើប្រាស់កម្ពុជានូវជំរើសផលិតផលកាន់តែច្រើន និងមានថ្លៃប្រកួតប្រជែង ដូច្នេះវាជួយបង្កើនសុខមាលភាពអ្នកប្រើប្រាស់ ។ ក្រៅពីឱកាសសេដ្ឋកិច្ច កិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរីអាស៊ាន-ចិន អាចបង្កើតឱកាសមិនមែនសេដ្ឋកិច្ចមួយចំនួនទៀត ដូចជា ការពង្រឹងទំនាក់ទំនង និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការក្នុងវិស័យឯទៀត, ការរីតចំណងសហប្រតិបត្តិការជាមួយចិន ក្នុងមហាអនុតំបន់ទន្លេមេគង្គ និងការទទួលបានកាន់តែច្រើននូវលក្ខខណ្ឌពិសេស និងជំនួយបច្ចេកទេសពីចិន ។

បញ្ហាប្រឈម

សំរាប់កម្ពុជា កិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌបានបង្កើតផងដែរនូវបញ្ហាប្រឈមធំៗមួយចំនួនក្នុងការរិះរកវិធីល្អបំផុត ដើម្បីប្រើប្រាស់កិច្ចព្រមព្រៀង និងកាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមានជាយថាហេតុ ។ បញ្ហាប្រឈមទី១ គឺការកសាងសមត្ថភាពខាងផ្នែកផ្គត់ផ្គង់ ដើម្បីប្រកួតប្រជែងបានល្អនៅទីផ្សារក្នុងតំបន់ ។ រឿងនេះ ត្រូវមានការបង្កើតក្របខ័ណ្ឌគោលនយោបាយក្នុងស្រុកមួយជួយទ្រទ្រង់ដល់វិស័យឯកជន ជាពិសេសសហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យម តាមរយៈការកាត់បន្ថយបន្ទុកចំនាយធ្វើអាជីវកម្ម ។ ការងារនេះ ទាមទារគុណភាព និងសមត្ថភាពនៃស្ថាប័នរដ្ឋសំខាន់ៗក្នុងការសំរបសំរួល និងអនុវត្តគោលនយោបាយ ដើម្បីបង្កើនសមត្ថភាពផលិតរបស់សហគ្រាសឯកជន ។

ចំនុចបារម្ភមួយទៀតសំរាប់កម្ពុជា គឺផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមានជាយថាហេតុនៃសេរីភាវូបនីយកម្មពាណិជ្ជកម្ម ចំពោះផលិតករ និងទីផ្សារពលកម្មក្នុងស្រុក ។ នៅពេលរបាំងពាណិជ្ជកម្មបានដកចេញអស់ ឧស្សាហកម្មមួយចំនួន នឹងរីកលូតលាស់ ហើយមួយចំនួនទៀតនឹងធ្លាក់ចុះវិញ ដោយសារការប្រកួតប្រជែង ។រឿងនេះអាចនាំឱ្យមានការបែងចែកចំណាយ និងអត្ថប្រយោជន៍មិនបានស្មើគ្នា ក្នុងចំណោមវិស័យ និងផ្នែកឧស្សាហកម្មផ្សេងៗ ។ម្យ៉ាងទៀត នៅពេលមានការកាត់បន្ថយ រឺលុបបំបាត់ពន្ធគយលើទំនិញពាណិជ្ជកម្ម ប្រហែលជាមានការប្រកួតប្រជែងកាន់តែខ្លាំងជាមួយទំនិញនាំចូលពីចិន ។ ផលិតករក្នុងស្រុកដែលពុំមានកំលាំងប្រកួតប្រជែងគ្រប់គ្រាន់ ជាពិសេសខាងចំណាយផលិតកម្ម និងគុណភាពផលិតផលអាចនឹងដួលរលំដោយសារការនាំចូលនេះ ។ ការដួលរលំផលិតករក្នុងស្រុកខ្សោយៗ អាចបង្កការខាតបង់ក្នុងរយៈពេលខ្លីដោយសារការបាត់បង់ការងារ ការបាត់បង់ចំណូល និងធ្លាក់ចូលក្នុងភាពក្រីក្រ ។

បញ្ហាប្រឈមផ្សេងទៀតពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌ គឺមានការបាត់បង់ចំនូលរដ្ឋាភិបាល និងឱនភាពពាណិជ្ជកម្មកាន់តែធំជាមួយចិន ដោយសារការកាត់បន្ថយពន្ធគយ ដែលអាចធ្វើឱ្យគោលនយោបាយសារពើពន្ធរបស់រដ្ឋាភិបាលកាន់តែគ្មានស្ថិរភាព និងសុវត្ថិភាព ។

ផលប៉ះពាល់មួយចំនួនលើភាពក្រីក្រ

ក្នុងលក្ខណៈជាប្រទេសក្រីក្រជាងគេមួយនៅក្នុងអាស៊ាន កម្ពុជា ចាត់ទុកកិច្ចព្រមព្រៀងនេះជាឱកាសល្អ ដើម្បីជំរុញកំនើនសេដ្ឋកិច្ច និងកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។ ដូចបានបញ្ជាក់ហើយ សេរីភាវូបនីយកម្មពាណិជ្ជកម្មនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ នឹងបង្កើតទាំងឱកាសសេដ្ឋកិច្ច និងបញ្ហាប្រឈម ហើយរំពឹងថាមានផលប៉ះពាល់ទាំងវិជ្ជមាន និងអវិជ្ជមានចំពោះជនក្រីក្រ ។ អត្ថប្រយោជន៍សុទ្ធចំពោះអ្នកក្រ មិនទាន់ដឹងច្បាស់ទេ ព្រោះវាអាស្រ័យថា តើក្របខ័ណ្ឌនយោបាយក្នុងតំបន់ និងក្នុងស្រុកវាអំណោយផលដល់អ្នកក្រីយ៉ាងណា ។ សេរីភាវូបនីយកម្មពាណិជ្ជកម្មនឹងផ្ដល់អត្ថប្រយោជន៍ដល់អ្នកក្រ បើសិនគេតាក់តែងគោលនយោបាយនោះឱ្យមានលក្ខណៈជួយអភិវឌ្ឍទីផ្សារក្នុងស្រុក ដើម្បីឱ្យមានសមត្ថភាពប្រកួតប្រជែងក្នុងតំបន់ និងនៅអន្តរជាតិ ។ ទំហំអត្ថប្រយោជន៍សំរាប់អ្នកក្រជាប់ទាក់ទងផងដែរនឹងកំរិតដែលអ្នកក្រ ជាពិសេសនៅជនបទបាន

តារាង ៣ : ពាណិជ្ជកម្មកម្ពុជា-ចិន លើផលិតផលក្នុងកម្មវិធីប្រមូលផលឆាប់, ២០០២-០៤ (គិតជាដុល្លារUS)

លេខកូតផលិតផល		2002	2003	2004
ទំនិញនាំចេញ				
030623	បង្គានិងបង្កង មិនបង្កក មានសំបក រឺបកសំបក ក្នុងនេះគឺមានរបស់ស្ងោរទាំងសំបកផង	176, 000	373,000	725,000
030199	ត្រីរស់	1,063,000	683,000	520,000
010600	សត្វរស់	317,000	64,000	40,000
030629	ក្ដាមខ្យង មិនបង្កក មានសំបក រឺបកសំបក ក្នុងនេះគឺមានរបស់ស្ងោរទាំងសំបកផង	1,000	18,000	37,000
ទំនិញនាំចូល				
070320	ខ្ទឹមស ស្រស់ រឺដាក់ទឹកកក	79,000	526,000	720,000
080810				
ផ្លែប៉ោមស្រស់	32,000	48,000	287,000	
071230	ផ្សិតក្រៀមប៉ុន្តែគ្មានកែច្នៃបន្ថែម	0	42,000	279,000
080820	ផ្លែព័រស្រស់	29,000	5,000	130,000
071332	សណ្ដែកក្រហមគ្រាប់តូច (Adzuki) ស្ងួត បកសំបកចេញ កិនបំបែក រឺអត់កិន	0	16,000	33,000
071290	បន្លែ និងបន្លែចំរុះហាលក្រៀម ប៉ុន្តែគ្មានកែច្នៃបន្ថែម	222,000	81,000	3,000

ប្រភព : TradeMap (ITC)

ចូលរួមក្នុងសកម្មភាពពាណិជ្ជកម្មសំខាន់ៗ ដូចជា ការផ្គត់ផ្គង់ទំនិញនាំចេញ រឺការចូលបំរើការក្នុងវិស័យនានាដែលប្រកួតប្រជែងគ្នា និងការងារជាប់ទាក់ទិនផ្សេងៗ ។

កម្មវិធីប្រមូលផលឆាប់ ពិតជាមានសារៈសំខាន់ចំពោះកសិកម្មកម្ពុជាជាទូទៅ និងចំពោះកសិករជាពិសេស ។ កសិករកម្ពុជាភាគច្រើនក្រីក្រ ធ្វើផលិតកម្មខ្នាតតូចមានផលិតភាពទាប និងរកចិញ្ចឹមជីវិតដោយលក់ផលិតផលកសិកម្មនៅទីផ្សារក្នុងស្រុក ។ ដោយផ្អែកលើចរិតលក្ខណៈទាំងនេះ អ្នកចរចាកម្ពុជា បានដាក់មុខទំនិញ (ក្នុងតារាងគយ) ២៥០មុខ សំរាប់ធ្វើសេរីភាវូបនីយកម្ម ដោយដកចេញផលិតផលកសិកម្មសំខាន់ៗ ៣០មុខ ដូចជា ប៉េងប៉ោះ ខ្ទឹមបារាំង ខ្ទឹមស ផ្កាស្ពៃ ស្ពៃក្ដោប សាឡាត់ ការ៉ុត ឆៃថាវ សណ្ដែកដូង ម្នាស់ ត្រប់បែកស្វាយ មង្ឃុត ក្រូចពោធិសាត់ ត្រសក់ស្រូវ ឪឡឹក និងម្ទេស ។ តាមការដកចេញនេះ កសិករកម្ពុជាអាចចៀសផុតពីការខាតបង់ ដោយសារទំនិញនាំចូល ។ ក្រៅពីការគំរាមកំហែងតិចតួចបំផុតនេះ កម្មវិធីប្រមូលផលឆាប់ហាក់ដូចអំណោយផលដល់កសិករ ដោយផ្ដល់នូវឱកាសនាំចេញ ។ កម្ពុជានឹងបានចំណេញពីកំណើនការនាំចេញផលិតផល ដូចជា ត្រីរស់ សត្វរស់ បង្គា បង្កង សណ្ដែកសៀងនិងពោត ។ គោលនយោបាយ រឺអន្តរាគមន៍រដ្ឋាភិបាល ដែលសំដៅជំរុញផលិតកម្មសំរាប់បំរើការនាំចេញ នឹងជួយយ៉ាងច្រើនដល់ជនក្រីក្រឱ្យបង្កើនចំណូលរបស់ខ្លួន ។

សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន

ទោះបីកិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរីអាស៊ាន-ចិន ផ្ដល់ឱកាសល្អសំរាប់កំនើនសេដ្ឋកិច្ច និងការអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជាក្ដី ប៉ុន្តែអត្ថប្រយោជន៍នានាមិនអាចទទួលបានពេញលេញទេ បើសិនគ្មានក្របខ័ណ្ឌគោលនយោបាយក្នុងស្រុកល្អ បរិយាកាសពាណិជ្ជកម្មអំណោយផល និងស្ថាប័នរដ្ឋមានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់នោះទេ[៥] ។ គឺបានន័យថា សហគ្រិនមិន អាចទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ពីឱកាសថ្មីៗដែលកើតមានតាមកិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរីទេ បើសិនគ្មានស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច បរិយាកាសពាណិជ្ជកម្មអំណោយផល ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់សមស្រប ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់គ្រាន់ និងស្ថាប័នរដ្ឋមានប្រសិទ្ធភាព ។ កន្លងមកកម្ពុជាអាចរក្សាស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចបានល្អ ប៉ុន្តែនៅខ្វះយន្តការសំខាន់ៗមួយចំនួនសំរាប់កសាងច្បាប់និងជំរុញការអនុវត្តន៍ច្បាប់ ខ្វះហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធខាងសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច ហើយសេវាកម្មរដ្ឋ និងស្ថាប័នរដ្ឋនៅមានប្រសិទ្ធភាពទាបនៅឡើយ ។ ជាលទ្ធផល វិនិយោគិនយល់ឃើញថា បរិយាកាសពាណិជ្ជកម្ម និងវិនិយោគ មិនអំណោយផលដល់ការបង្កើនសមត្ថភាពប្រកួតប្រជែងទេ ។

យោងតាមទិសដៅ និងឱកាសល្អនៃកិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរីអាស៊ាន-ចិន, ប្រទេសកម្ពុជាគួរចាត់ទុកកិច្ចព្រមព្រៀងជាយានមួយមានសក្ដានុពលសំរាប់កំនើនសេដ្ឋកិច្ចការអភិវឌ្ឍន៍ និងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។ គេគួរកសាងសមត្ថភាពផ្គត់ផ្គង់ និងកែលំអបរិយាកាសប្រកួតប្រជែងរបស់សហគ្រាស ដើម្បីឱ្យកម្ពុជាអាចប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធសេរីភាវូបនីយកម្មមាននៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងអាស៊ាន-ចិននេះ ។ សំរាប់ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ គួរមានគោលនយោបាយដែលជួយទ្រទ្រង់ដល់អ្នកក្រឱ្យចូលរួមក្នុងដំណើរការសេរីភាវូបនីយកម្មពាណិជ្ជកម្ម និងការរីកចំរើន ។ ត្រូវដាក់អនុវត្តវិធានការកែតំរូវមួយចំនួន ដើម្បីកាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមានជាសក្ដានុពលលើអ្នកក្រ ។ ជោគជ័យនៃកិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរីពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងលើការប្ដេជ្ញាចិត្ត និងសមត្ថភាពរបស់រដ្ឋាភិបាល ដើម្បីបំពេញលក្ខខណ្ឌពីដំបូងទាំងនេះ ។

កំណត់សំគាល់

១. អាស៊ាន៦ រួមមាន ប្រ៊ុយណេ ឥណ្ឌូនេស៊ី ម៉ាឡេស៊ី ហ្វីលីពីន សិង្ហបុរី និងថៃ ។

២. ប្រទេសអាស៊ានថ្មី ទទួលបានពេលវេលាច្រើនជាងសំរាប់ធ្វើសេរីភាវូបនីយកម្មដោយសារសេដ្ឋកិច្ចពួកគេមានកំរិតអភិវឌ្ឍន៍ទាប ។ ការផ្ដល់លក្ខខណ្ឌពិសេសលើសគេបែបនេះ សំដៅផ្ដល់ឱ្យប្រទេសអាស៊ានថ្មីអាចបត់បែនបាន និងមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់សំរាប់ធ្វើកំណែទំរង់ក្នុងស្រុក ។

៣. កម្ពុជា ឡាវ ភូមា និងវៀតណាម

៤. ផ្លូវស្មុគស្មាញមានគោលដៅផ្ដល់ឱ្យសាមីប្រទេសនូវពេលវេលាបន្ថែម ដើម្បីធ្វើឱ្យផលិតផល រឺ វិស័យសំខាន់ៗ មានលក្ខណៈប្រកួតប្រកួតប្រជែងគ្រប់គ្រាន់សំរាប់សេរីភាវូបនីយកម្ម និងដើម្បីចាត់វិធានការកែតំរូវសំដៅកាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមាន ។

៥. World Bank, 2005, Trade Note: Regional Trade Agreement and Development: Upside Potential and Downside Risks, October 2005.

ឯកសារយោង

_____ (2002), *Framework Agreement on Comprehensive Economic Cooperation Between The Association of South East Asian Nations and The People's Republic of China*

ASEAN-China Expert Group on Economic Cooperation (2001), *Forging Closer ASEAN-China Economic Relations in the Twenty-First Century*

Bernardino, Natividad Y. (2004), *The ASEAN-China Free Trade Area: Issues and Prospects* (Manila: International Gender & Trade Network)

Cordenillo, Raul L. (2005), *The Economic Benefits of the ASEAN-China Free Trade Area (ACFTA)* (Jakarta: ASEAN Secretariat)

HING Vutha & Nou Keosothea, (forthcoming), *The Early Harvest Programme: Implications for Cambodian Agriculture*

Wong, John & Sarah Chan (2002), "China-ASEAN Free Trade Arrangement: Opportunities and Challenges", paper presented at the International Seminar on China-ASEAN Trade, Investment and Development Cooperation held in Kunming, China, in September 2002

រចនាសម្ព័ន្ធសមាគមកសិករនៅកម្ពុជា

*លោក នូ កែវសុធា ជាអ្នកស្រាវជ្រាវនៅ វបសអ បានរកឃើញបញ្ហាចំបងៗមួយចំនួនដែលអង្គការកសិករនៅកម្ពុជា ត្រូវប្រឈមមុខ បានពិនិត្យពីទ្រង់ទ្រាយអង្គការកសិករនានា និងបានបង្ហាញពីយុទ្ធសាស្ត្រជាក់ស្តែងផ្សេងៗសំរាប់បង្កើតឥណទានមានការប្រាក់ទាប និងការលើកទឹកចិត្តរបស់រដ្ឋាភិបាលជួយដល់អង្គការកសិករ ។**

នៅកម្ពុជា គោលគំនិត និងការប្រើប្រាស់សហករណ៍កសិករជាឧបករណ៍សំរាប់អភិវឌ្ឍន៍កសិកម្ម និងកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ មានប្រវត្តិដ៏វែង និងប្រែប្រួលចុះឡើង ។ សព្វថ្ងៃប្រជាជនជៀសវាងប្រើពាក្យ *សហករណ៍* ពីព្រោះនៅសម័យប៉ុលពត វាសំដៅដល់ការធ្វើពលកម្មជាសមូហភាពដោយបង្ខំ ។ តាមពិត គោលការណ៍សហករណ៍ រួមមាន ការស្ម័គ្រចិត្ត និងភាពជាសមាជិកតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យ ។ការបង្កើតសហករណ៍កសិករ ដើម្បីបង្កើនអំណាចតថ្លៃរបស់ម្ចាស់ដីតូចៗ និងបង្កើតទុនខាងសង្គមកិច្ចចាំបាច់សំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ បានទទួលការគ្រាំទ្រពីអង្គការអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិជាច្រើន(Marlo et al., 2004) ។បច្ចុប្បន្ន រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រើពាក្យ *សមាគម*ជំនួសពាក្យ *សហករណ៍*វិញ ។ ក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានទទួលស្គាល់កសិកម្មជាវិស័យនាំមុខគេដើម្បីរុញកំនើនសេដ្ឋកិច្ចនិងកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនៅជនបទ ។ គោលការណ៍៤សំខាន់ៗនៃយុទ្ធសាស្ត្រនេះគឺៈ ១) ធ្វើផលិតកម្មស្របតាមស្ថានភាពបរិស្ថាន ដើម្បីបំពេញតំរូវការទីផ្សារ, ២) សំរបសំរួល និងផ្តល់ការលើកទឹកចិត្តដល់ផលិតករ ដូចជា ម៉ាឃីតទីង ឥណទាន បច្ចេកវិទ្យា និងពូជធារ ៣) ជួយពង្រឹងការគ្រប់គ្រង និងសមត្ថភាពធនធានមនុស្ស និង ៤) ជួយសំរួលការបង្កើតសហករណ៍កសិករ ដើម្បីធានាថ្លៃផលិតផល[១] ។

សព្វថ្ងៃនៅកម្ពុជា ការអភិវឌ្ឍន៍សហករណ៍កសិករកំពុងស្ថិតក្នុងដំណាក់កាលដំបូងនៅឡើយ ។ ដល់ត្រឹមចុងឆ្នាំ២០០៥ មានតែ ៥៤សហករណ៍កសិករប៉ុណ្ណោះដែលបានចុះបញ្ជីនៅក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់និងនេសាទ ។ ប៉ុន្តែរបៀបរបបកសិករធ្វើការរួមគ្នាជាសហមូហភាព មិនមែនជារឿងថ្មីទេនៅកម្ពុជា ។ សមូហភាពបែបនេះហៅថា អង្គការកសិករ (FOs) ។

ការអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្មកម្ពុជានៅមានបញ្ហាប្រឈមធំៗជាច្រើន ដូចជា ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធអន់ខ្សោយ ប្រព័ន្ធម៉ាឃីតទីងគ្មានប្រសិទ្ធភាព កង្វះបច្ចេកវិទ្យាអាចថ្ងៃប្រើប្រាស់បាន កង្វះសេវាផ្សព្វផ្សាយបច្ចេកទេស កង្វះកន្លែងកែច្នៃកសិផល និងកង្វះរចនាសម្ព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុនៅជនបទ ។ កសិករម្នាក់ៗមិនអាចដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនេះដោយខ្លួនឯងទេ ប៉ុន្តែការសិក្សាលើ ២-៣ ករណីមានជោគជ័យ បានបង្ហាញថា កសិករអាចធ្វើការរួមគ្នាដោះស្រាយបញ្ហាបានខ្លះដែរ ។ អត្ថបទនេះបំផុសឱ្យឃើញបញ្ហាចំបងខ្លះៗដែលអង្គការកសិករនៅកម្ពុជាត្រូវប្រឈមមុខ, ពិនិត្យពីចំនួនអង្គការកសិករ, និងបង្ហាញពីបទពិសោធន៍អនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រដ៏ជាក់លាក់ ដើម្បីទទួលបានឥណទានមានការប្រាក់ទាប និងការលើកទឹកចិត្តដែលរដ្ឋាភិបាលផ្តល់ឱ្យអង្គការកសិករ ។

ហេតុអ្វីបានជាបង្កើតសមាគមកសិកម្ម?

គុណតំលៃស្នូលនៃសហករណ៍កសិករ គឺជួយខ្លួនឯង ទទួលខុសត្រូវចំពោះខ្លួនឯង ប្រជាធិបតេយ្យ សមភាព សមធម៌និងសាមគ្គីភាព សំរាប់ឱ្យប្រជាជនជនបទរួបរួមគ្នាដោះស្រាយបញ្ហាតាមរយៈសកម្មភាពជាសមូហភាព ។ មានការឯកភាពជាទូទៅថា ដើម្បីមានចីរភាព សមាគម រឺសហករណ៍ត្រូវមានជោគជ័យខាងសេដ្ឋកិច្ច ដោយអាចប្រកួតប្រជែងជាមួយសហករណ៍ឯទៀត និងវិស័យឯកជន ។ សហករណ៍ត្រូវផ្តល់ឱ្យអតិថិជន និងសមាជិកខ្លួននូវសេវាកម្ម និងផលិតផលមានថ្លៃប្រកួតប្រជែង ។ ទំនាក់ទំនងរវាងសមាជិក និងសហករណ៍ខុសគេទាំងអស់ ពីព្រោះសមាជិកគឺជាអ្នកកាន់ភាគហ៊ុន រឺសហកម្មសិទ្ធិករនៃសហករណ៍ និងជាអតិថិជនចំបងទិញសេវាកម្មដែលមាន ផ្តល់ ។ ដូច្នេះ ការចូលរួមរបស់សមាជិក មានលក្ខណៈចាំបាច់សំរាប់គ្រប់ការងារសហករណ៍ (អាជីវកម្ម, ហិរញ្ញវត្ថុ, គ្រប់គ្រង និងសង្គមកិច្ច) (Couture et al., 2002) ។

កម្ពុជា ដែលបច្ចុប្បន្នជាសមាជិកអង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក (WTO) មានសេដ្ឋកិច្ចបែបទីផ្សារសេរី ។ កម្ពុជាស្ថិតនៅចន្លោះប្រទេសកសិកម្មធំៗ២ គឺ ថៃ និងវៀតណាម ដែលធ្វើការប្រកួតប្រជែងនៅគ្រប់កំរិតទីផ្សារ ។កសិករកម្ពុជាប្រឈមមុខនឹងកំហិតខាងផលិតកម្ម និងម៉ាឃីទីងជាច្រើន ។ ដូច្នេះ សហករណ៍កសិករសំខាន់ណាស់ ដើម្បីជួយគ្រប់គ្រងការផ្លាស់ប្តូរក្នុងបរិស្ថាន និងដោះស្រាយតំរូវការរបស់កសិករ នៅពេលកសិករម្នាក់ៗមិនអាចប្រកួតប្រជែងបាន ។ សហករណ៍ក៏ជាច្រកឱ្យអង្គការអភិវឌ្ឍន៍នានា អាចចូលដល់ និងធ្វើការជាមួយកសិករដែរ ។ សកម្មភាពសហមូហភាពតាមរយៈអង្គការកសិករ ជួយកាត់បន្ថយចំនាយប្រតិបត្តិការ និងបង្កើតវិធានគ្រប់គ្រងទីផ្សារ ។ ម្យ៉ាងទៀតកសិករចង់ឱ្យសហករណ៍កសិករ ជួយផ្តល់សន្តិសុខក្នុងការលក់ផលិតផលទទួលបានថ្លៃល្អសំរាប់ធាតុចូល/ផលិតផល ទទួលបានជំនួយបច្ចេកទេស និងកាត់បន្ថយចំនាយតាមរយៈការចែករំលែកគ្នាប្រើម៉ាស៊ីនឧបករណ៍កែច្នៃ និងកន្លែងស្តុក ។

តួនាទីចំបងនៃអង្គការកសិករ គឺផ្តល់សេវាបច្ចេកទេស/ហិរញ្ញវត្ថុ ទៅឱ្យសមាជិក, តំណាងផលប្រយោជន៍របស់សមាជិក, និងធ្វើវិនិយោគខាងសង្គមកិច្ច ។ សេវាបច្ចេកទេស/ហិរញ្ញវត្ថុ មានប្រជាប្រិយភាពណាស់ ជាពិសេសក្នុងចំណោមកសិករក្រីក្រ ។

ស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៃអង្គការកសិករ

អង្គការកសិករកម្ពុជា កំពុងស្ថិតក្នុងដំណាក់កាលដំបូងនៃការអភិវឌ្ឍន៍ ដោយទទួលបានការគ្រាំទ្រពីរដ្ឋាភិបាល និង NGOs ។ អង្គការកសិករមានច្រើនបែបយ៉ាងខុសៗគ្នាទាំងដើមកំណើត សមាជិក មុខងារ ទំហំ ទំនាក់ទំនងជាមួយស្ថាប័នគាំទ្រ ហើយភាគច្រើនតូចៗណាស់ មានមុខងារតែមួយ កកើតក្នុងមូលដ្ឋាន មិនបានចុះបញ្ជីតាមច្បាប់ មានថ្នាក់គ្រប់គ្រង/ដឹកនាំគ្មានការបណ្តុះបណ្តាលត្រឹមត្រូវ និងមានបញ្ហាចោទក្នុងការទទួលបានសេវាកម្មពីរដ្ឋ រឺស្ថាប័នមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុ ។ ថ្វីបើអង្គការកសិករស្ទើរទាំងអស់ត្រូវបានទ្រទ្រង់ដោយNGOs រឺរដ្ឋាភិបាល តែមានមួយចំនួនបង្កើតឡើងដោយក្រុមហ៊ុនឯកជនដូចជាក្រុមហ៊ុនថ្នាំជក់ BAT (ចុះកិច្ចសន្យាជាមួយកសិករ ៣.០០០នាក់[២] នៅកំពង់ចាម) និង ស៊ីភីគ្រុប ជាដើម ។

សារៈតា និងគោលដៅរបស់អង្គការកសិករប្រែប្រួលខុសគ្នាទៅតាមទីតាំង និងផលប្រយោជន៍របស់កសិករជាសមាជិក ។ តាមការស្រង់ចំនួននៅ

* អត្ថបទនេះ ផ្អែកលើគំរោងស្រាវជ្រាវសកម្មមួយឈ្មោះថា "ការកែលំអប្រព័ន្ធម៉ាឃីទីងសំរាប់ពោត និងសណ្តែកសៀងនៅកម្ពុជា" ផ្តល់ទុនដោយមជ្ឈមណ្ឌលអូស្ត្រាលីសំរាប់ការសិក្សាពីកសិកម្មអន្តរជាតិ (ACIAR) ។

ឆ្នាំ១៩៩៩ (Julie et al., 2005) គឺមាន ១.០៦៥ អង្គការកសិករនៅកម្ពុជា ដែលកើនដល់ ១៣.០១៧ នៅឆ្នាំ២០០៥ ។ ខេត្តមានអង្គការកសិករច្រើនជាងគេ គឺកំពង់ចាម កំពង់ធំ បន្ទាយមានជ័យ ស្វាយរៀង និងកំពង់ស្ពឺ ។ អង្គការកសិករ ៦៩%មានសមាជិកតិចជាង ៣០នាក់, ១៩% មាន ៣០-១០០នាក់ និង ១២% មានច្រើនជាង ១០០នាក់ (ក្រាហ្វិក១) ។ការសិក្សាបង្ហាញទៀតថា អង្គការកសិករ ៦៣% បានកើតឡើងនៅក្រោយឆ្នាំ២០០០ ។

Julie et al., 2005 បានចាត់ថ្នាក់អង្គការកសិករជា ៥ប្រភេទ: ក្រុមកសិករ សមាគម សហគមន៍ សហករណ៍ និងសហព័ន្ធ ។ តារាង១ បង្ហាញច្បាស់ថា អង្គការកសិករភាគច្រើនជាក្រុមកសិករ ។

ក្រាហ្វិក ១. ទំហំសមាជិក FOs

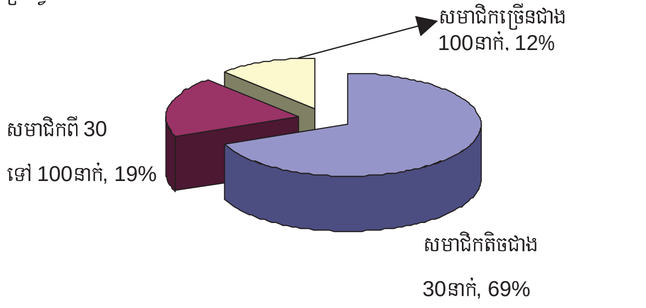

ប្រភព: Julie et al., (2005)

ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់សំរាប់ទ្រទ្រង់អង្គការកសិករ

រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាមានក្របខ័ណ្ឌច្បាប់មួយចំនួនហើយ សំរាប់ជួយជំរុញសហករណ៍កសិករ ។បច្ចុប្បន្នមានក្របខ័ណ្ឌច្បាប់គ្រប់គ្រាន់សំរាប់ទ្រទ្រង់ អង្គការកសិករ ប៉ុន្តែសំរាប់សហគមន៍នេសាទ និងសមាគមអ្នកថែទាំសុខភាពសត្វក្នុងភូមិ ច្បាប់សំខាន់ៗមួយចំនួនមិនទាន់អនុម័តទេ ។សព្វថ្ងៃអង្គការកសិករនិងស្ថាប័នជួយទ្រទ្រង់ភាគច្រើន មានការយល់ដឹងតិចតួចនៅឡើយពីក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ដែលគ្រប់គ្រងសកម្មភាពរបស់ពួកគេ ។

ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ដែលរដ្ឋាភិបាល បានបង្កើតដើម្បីជួយទ្រទ្រង់អង្គការកសិករមានដូចតទៅ:

សហករណ៍កសិករ

ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់នេះ ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្មនៃក្រសួងកសិកម្ម និងមានជាអាទិ៍ ព្រះរាជក្រឹត្យ នស/រកត/០៧០១/២៣៤ ស្តីពីការបង្កើត និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃសហគមន៍អភិវឌ្ឍន៍កសិកម្ម សហភាពសហគមន៍អភិវឌ្ឍន៍កសិកម្ម និងបុរេសហគមន៍អភិវឌ្ឍន៍កសិកម្ម, និងប្រកាសផ្សព្វផ្សាយគំរូលក្ខន្តិកៈ និងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់សហករណ៍កសិករឆ្នាំ២០០៣ ។ មន្ទីរកសិកម្មខេត្ត អាចចុះបញ្ជីសហករណ៍ជាផ្លូវការបាន ។ ក្នុងច្បាប់ទាំងនេះ សហករណ៍កសិករ គឺជា "សហគ្រាសសេដ្ឋកិច្ច ដែលគ្រប់គ្រងតាមបែបប្រជាធិតេយ្យដោយសមាជិករបស់ខ្លួន ដែលបានរួមចំនែកក្នុងដើមទុននិងសង្ឃឹមលើផលព្រមទាំងសុខចិត្តទទួលគ្រោះខាតបង់ស្របតាមសមាមាត្ររបស់ភាគហ៊ុនដែលបានចូលរួម" ។

សមាគមកសិករ

ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ និងដំណើរការចុះបញ្ជីសមាគមកសិករ ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់អគ្គនាយកដ្ឋានរដ្ឋបាល នៃក្រសួងមហាផ្ទៃ ។ទំរង់ចុះបញ្ជី និងច្បាប់រួមមាន: ទំរង់ចុះបញ្ជីសំរាប់សមាគម និងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលក្នុងស្រុកនៅក្រោមឱវាទក្រសួងមហាផ្ទៃ, សេចក្តីព្រៀងច្បាប់ស្តីពីសមាគមក្នុងស្រុកនិងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលឆ្នាំ១៩៩៦ ។ ឯកសារទាំងនេះផ្តល់ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ទូទៅមួយសំរាប់អង្គការគ្រប់វិស័យ មិនមែនតែអង្គការកសិករមួយមុខទេ ។ ក្នុងឯកសារទាំងនេះ សមាគមសំដៅដល់ក្រុមបុគ្គលរូបវន្តរៀបចំឡើងដោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ដើម្បីស្វែងរកគោលដៅរួមគ្នាមួយក្នុងការបំរើផលប្រយោជន៍ខាងស្មារតី និងសំភារៈរបស់សមាជិកសមាគមដោយមិនស្វែងរកផលចំណេញជាឯកជន ។

តារាង ១: ចំនួនអង្គការកសិករគិតតាមប្រភេទ

អង្គការកសិករ	ចំនួន	ភាគរយ
ក្រុមកសិករ	10,487	80.5
សហគមន៍កសិករ	1,769	13.6
សមាគមកសិករ	662	5.0
សហករណ៍កសិករ	93	0.7
សហព័ន្ធកសិករ	6	0.05
សរុប	13,017	

ប្រភព: Julie et al., (2005)

សមាគមអ្នកថែទាំសុខភាពសត្វក្នុងភូមិ

ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងពីនាយកដ្ឋានសុខភាពសត្វ និងផលិតកម្មនៃក្រសួងកសិកម្ម ។ ក្នុងឯកសារព្រាងស្តីពីសមាគមអ្នកថែទាំសុខភាពសត្វក្នុងភូមិ សមាគមបសុពេទ្យ និងអ្នកថែទាំសុខភាពសត្វកម្ពុជា គឺជាក្រុមហ៊ុនមួយស្ថិតក្រោមច្បាប់ក្រុមហ៊ុនឯកជនដែលកំនត់ថា សមាជិកម្នាក់ៗរបស់សមាគម ត្រូវតែជាបុគ្គលបានចុះបញ្ជីស្របតាម ប្រកាសស្តីពីការបង្កើតក្រុមអ្នកថែទាំសុខភាពសត្វក្នុងភូមិ (២០០៣) និង អនុក្រឹត្យស្តីពីការបង្កើតក្រុមអ្នកថែទាំសុខភាពសត្វក្នុងភូមិ (២០០០) ។

សហគមន៍នេសាទ

ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងពីនាយកដ្ឋានជលផលនៃក្រសួងកសិកម្ម យោងតាមអនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទឆ្នាំ២០០៥ (សេចក្តីព្រាង) ។នៅក្នុងច្បាប់នេះ សហគមន៍នេសាទ គឺជាក្រុមបង្កើតឡើងដោយស្ម័គ្រចិត្តនូវបុគ្គលមានសញ្ជាតិខ្មែរជាអ្នករស់នៅក្នុង រឺនៅជិតតំបន់នេសាទ ដែលបានផ្តួចផ្តើមគំនិតលើកកំពស់ជីវភាពរបស់ខ្លួន តាមរយៈការប្រើប្រាស់ និងកែច្នៃ ធនធានជលផលដើម្បីរួមចំនែកជំរុញសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។

សហគមន៍ព្រៃឈើ

ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងពី រដ្ឋបាលព្រៃឈើនៃក្រសួងកសិកម្ម យោងតាមអនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងព្រៃសហគមន៍ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៣ ។ ក្នុងអនុក្រឹត្យនេះ សហគមន៍ព្រៃឈើ គឺជាសហគមន៍ដែលផ្តួចផ្តើមគំនិតបង្កើតក្រុមដោយស្ម័គ្រចិត្តស្របតាមកិច្ចព្រមព្រៀងព្រៃសហគមន៍ ដើម្បីធ្វើសកម្មភាពអភិវឌ្ឍន៍ផ្សេងៗ ។

សហគមន៍កសិករអ្នកប្រើប្រាស់ទឹក

ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ និងការទទួលស្គាល់សហគមន៍កសិករអ្នកប្រើប្រាស់ទឹក ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងពីនាយកដ្ឋាន កសិកម្មស្រោចស្រព នៃក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម យោងតាមសារាចរលេខ១ របស់នាយករដ្ឋមន្ត្រីស្តីពីការអនុវត្តន៍គោលនយោបាយធារាសាស្ត្រមានចីរភាពឆ្នាំ១៩៩៩, ប្រកាសលេខ ៣០៦ ឧបសម្ព័ន្ធ ២ និងសេចក្តីព្រាងអនុក្រឹត្យស្តីពីសហគមន៍កសិករអ្នកប្រើប្រាស់ទឹក ។ ក្នុងឯកសារទាំងនេះ សហគមន៍កសិករ អ្នកប្រើប្រាស់ទឹក គឺជាសមាគមផ្លូវការ និងស្របច្បាប់នៃអ្នកដែលប្រើប្រាស់ទឹកបានពីប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងគ្រប់គ្រងលើប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ។

ករណីសិក្សាលើសមាគមសណ្តែកសៀង តាអុង

នៅកម្ពុជា ខេត្តកំពង់ចាមគឺជាតំបន់សំខាន់សំរាប់ការដាំសណ្តែកសៀង ។ នៅឆ្នាំ២០០៥ ខេត្តនេះផលិតបាន ប្រហែល៤៨% នៃផលសណ្តែកសៀងសរុបនៅកម្ពុជា ។ ប្រហែល ៩០% នៃផលិតផលនេះ ត្រូវបាននាំចេញ ហើយភាគច្រើនទៅវៀតណាមភាគខាងត្បូង ។ នៅខេត្តកំពង់ចាម ចំការលើជាស្រុកដែលផលិតសណ្តែកសៀង បានច្រើនជាងគេដល់ ២៣.០០០តោន នៅឆ្នាំ២០០៥ ធៀបនឹង ៥៧.៦០០តោនក្នុងខេត្តទាំងមូល ។

សមាគមអភិវឌ្ឍន៍សណ្តែកសៀង តាអុង (TSA) បង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ ២០០១ ដោយសារមានគោលនយោបាយរដ្ឋាភិបាលគាំទ្រដល់សហករណ៍ រឺសមាគមកសិករ ។ គ្រឿងលើកទឹកចិត្តសំខាន់ទាក់ទាញកសិករឱ្យចូលរួមក្នុងសមាគមតាអុង គឺលទ្ធភាពទទួលបានឥណទានមានការប្រាក់ទាបតាមរយៈសមាគម ។ ចំណាយខ្ពស់លើឥណទាន អាចជាឧបសគ្គធំបំផុតចំពោះកសិករដែលចង់អភិវឌ្ឍន៍ផលិតកម្មសណ្តែកសៀង ។មានកសិករតិចនាក់ណាស់ដែលអាចទិញពូជ ជី និងធាតុចូលផ្សេងទៀតដោយគ្មានឥណទាន ។ កសិករជាង ៨០% អាចទទួលបានឥណទានបែបនេះពីអ្នកប្រមូលទិញតាមភូមិក្នុងអត្រាការប្រាក់ពី ៣-៥%/ខែដោយមានលក្ខខណ្ឌឱ្យកសិករលក់ផលិតផលទៅឱ្យម្ចាស់បំណុលនៅពេលប្រមូលផលដែលតាមធម្មតាគឺជាពេលផលដំណាំចុះថ្លៃទាបបំផុត ។

ដើមឡើយ កសិករផុសផុលជាខ្លាំងចង់ចូលសមាគមតាអុង ហើយសមាជិកដំបូងមានដល់ប្រហែល ៥០នាក់ ។ ប៉ុន្តែលក្ខន្តិកៈសមាគមតាអុងតាក់តែងមិនបានល្អ ជាពិសេសតួនាទីជួយទ្រទ្រង់របស់សមាគមមិនបានកំនត់ច្បាស់ទេ ។ សមាជិកសមាគមតាអុង ចាប់ផ្តើមថយចុះនៅពេលសមាគមមិនអាចទទួលបានឥណទានមានការប្រាក់ទាប ហើយចុះរហូតដល់ ២០នាក់ នៅដើមឆ្នាំ២០០៥ ។ នៅពេលនោះ សមាគមមានមុខងារមិនច្បាស់លាស់សោះចំពោះពួកសមាជិកដែលនៅសល់ ។

ដូចគ្នានឹងអង្គការកសិករឯទៀតដែរ សមាគមតាអុងជួបកំហិតចំបងៗដូចជាកង្វះឥណទានមានការប្រាក់ទាប ផលិតភាពទាប កង្វះបច្ចេកវិទ្យាសមស្រប ផលិតផលគុណភាពអន់ ការមិនអាចរកទីផ្សារបានល្អ កង្វះសមាហរណកម្មតាមខ្សែបណ្តោយនិងខ្សែទទឹង កំរិតអប់រំទាប កង្វះទឹកចិត្តធ្វើការងារជាសមូហភាព និងការយល់ដឹងតិចតួចពីក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ ហើយក្នុងនេះ លទ្ធភាពទទួលបានឥណទានមានការប្រាក់ទាបហាក់ដូចសំខាន់ជាងគេ ។

នៅកម្ពុជាគ្មានធនាគារឯកទេសសំរាប់កសិកម្មទេ ។ អត្រាការប្រាក់របស់ស្ថាប័នមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុ (MFI) រឺធនាគារពាណិជ្ជ នៅខ្ពស់ជាខ្លាំង (យ៉ាងតិច ២%/ខែ) និងត្រូវដាក់ទ្រព្យធានាទៀតផង ។ ធានាគារអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ (RDB) ដែលជា "អ្នកលក់ដុំ" យកការប្រាក់ ១០%/ឆ្នាំ ប៉ុន្តែតំរូវឱ្យបំពេញលក្ខខណ្ឌច្រើន ជាពិសេសដំណើរការពីរជំហានដំបូងគឺ ទី១ ការចុះឈ្មោះនៅធនាគារជាតិនៃកម្ពុជា (NBC) និង ទី២ ការមានឈ្មោះក្នុងបញ្ជីប្រតិបត្តិករមានសក្តានុពល[៤] ។

ដើម្បីអាចចុះក្នុងបញ្ជីនៅធនាគារជាតិ អង្គការមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុត្រូវបំពេញលក្ខខណ្ឌមួយចំនួនៈ ១) កំចីសុទ្ធដែលអង្គការបានផ្តល់ឱ្យអតិថិជន ត្រូវស្មើរឺលើសពី ១.០០០លានរៀល រឺអង្គការត្រូវមានអ្នកខ្ចី ១.០០០នាក់ រឺច្រើនជាងនេះ, ២) សំរាប់អង្គការធ្វើប្រតិបត្តិការទទួលប្រាក់បញ្ញើសន្សំ គឺត្រូវមានប្រាក់បញ្ញើនេះស្មើនឹងរឺលើសពី ១០០លានរៀល រឺមានសមាជិក ១.០០០នាក់ រឺច្រើនជាង ។ នៅឆ្នាំ២០០៥ សមាគមតាអុង អាចប្រមូលប្រាក់សន្សំពីសមាជិកដល់ទៅ ១៦៧លានរៀល ហើយធនាគារជាតិក៏បានចុះឈ្មោះឱ្យក្នុងបញ្ជីអ្នកមានសក្តានុពល នៅខែកក្កដា ២០០៥ ។

ក្រោយបានទទួលបានការអនុមតិពីធនាគារជាតិ សមាគមតាអុងបានដាក់លិខិតស្នើសុំកំចីមានការប្រាក់ទាប ទៅធនាគារអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ ដែលបានផ្តល់ឱ្យនូវកំចីសំរាប់ចាប់ផ្តើម ១២០លានរៀល (៣០.០០០ដុល្លារ) ក្នុងអត្រាការប្រាក់ ១០%/ឆ្នាំ សំរាប់រយៈពេល១ឆ្នាំ ។ បន្ទាប់ពីរឿងនេះ សមាជិកសមាគមតាអុង បានកើនដល់ ២០០នាក់ ក្នុងរយៈមិនដល់ ៦ខែផង ហើយសមាគមក៏បានសំរេចចិត្តឈប់ទទួលសមាជិកទៀត ដើម្បីអាចធ្វើការគ្រប់គ្រងមានប្រសិទ្ធភាពល្អ ។

មេរៀនទទួលបានពីសហករណ៍កសិករ

គេអាចរៀនសូត្របានច្រើនពី "បទពិសោធន៍" កសាងសហករណ៍ដែលកំពុងប្រព្រឹត្តទៅនៅកម្ពុជា ។ ក្នុងករណីសមាគមតាអុង មានជំនួយបច្ចេកទេសយ៉ាងច្រើនពីទីភ្នាក់ងារទ្រទ្រង់ផ្សេងៗ ដើម្បីអាចទទួលបានឥណទានពីធនាគារអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ ។ជំនួយបច្ចេកទេសរួមមានកិច្ចប្រជុំជាច្រើនជាមួយសមាជិកសមាគមតាអុងសំខាន់ៗ ការជួយរៀបចំលក្ខន្តិកៈ ការជួយកសាងសមត្ថភាពគណនេយ្យករ និងអ្នកដឹកនាំសំខាន់ៗ, ការផ្តល់ព័ត៌មានឱ្យ និងការជួយរៀបចំសំនុំបែបបទសំរាប់ធនាគារជាតិ និងធនាគារអភិវឌ្ឍន៍ ។ ប៉ុន្តែអង្គការជួយទ្រទ្រង់គ្មានធ្វើការសន្យា រឺធានាពីជោគជ័យឱ្យសមាគមទេ ។ រាល់សេចក្តីសំរេចចិត្តខាងគ្រប់គ្រង និងប្រតិបត្តិការ គឺសមាគមតាអុងត្រូវធ្វើដោយខ្លួនឯង ។

ការពង្រឹងសមត្ថភាពសហករណ៍កសិករ បានជួបឧបសគ្គប្រហាក់ប្រហែលគ្នានឹងក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ឯទៀតដែរ (FAO, 1996)ៈ

- រដ្ឋដើរតួជាឪម៉ែគេនៅក្នុងការគ្រប់គ្រងសហករណ៍កសិករ
- សព្វថ្ងៃអ្នកគ្រប់គ្រងសហករណ៍ និងមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលជាច្រើន នៅមានជំហរ បញ្ជាពីលើចុះក្រោម
- សមាជិកខ្វះខាតទុន និងមិនសូវមានអារម្មណ៍ជាម្ចាស់ ។

គេរកឃើញថា កត្តាដែលជំរុញសហករណ៍ឱ្យរីកលូតលាស់ វាពាក់ព័ន្ធទាំងសង្គមនិងបុគ្គល ទិដ្ឋភាពខាងហិរញ្ញវត្ថុនិងសេដ្ឋកិច្ច គោលការណ៍ខាងសហករណ៍និងអភិបាលកិច្ច ព្រមទាំងច្បាប់ គោលនយោបាយ និងក្របខ័ណ្ឌស្ថាប័ន (Couture et al., 2002 and Casaki et al., 1993) ហើយថាមពលលើសបានពីការផ្គុំគ្នារវាងកត្តាទាំងអស់ ត្រូវមានជាចាំបាច់ដើម្បីបង្កើតបរិយាកាសអំណោយផល ។ ដោយអាជ្ញាធរថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់មូលដ្ឋាន លើកទឹកចិត្តខ្លាំងដល់កសិករឱ្យបង្កើតក្រុមកសិករ និងចុះបញ្ជី ជាសហករណ៍ផ្លូវការ ដូច្នេះបទប្បញ្ញត្តិអំពីការផ្តល់ការលើកទឹកចិត្ត ប្រហែលនឹងដាក់សំពាធទៅលើការ

តទៅទំព័រទី ១៩

តាមដានសេដ្ឋកិច្ច ~ ស្ថានភាពក្រៅប្រទេស

កំណើនសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោក

នៅត្រីមាសទី៣ ២០០៥ ប្រទេសខ្លាំងៗដូចជា អាមេរិក សហភាពអឺរ៉ុប ជប៉ុន និងប្រទេសអាស៊ីខាងកើត មានកំនើនសេដ្ឋកិច្ចខ្លាំងជាងត្រីមាសមុន ។

ក្នុងរយៈ ១ឆ្នាំដល់ចុងត្រីមាសទី៣ ផសស ពិត របស់ US កើន បាន ៤,១% ។ នៅត្រីមាសទី២ កត្តាសំខាន់ដែលបង្កកំណើនគឺ ចំណាយប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួន ផលិតកម្មគ្រឿងបរិក្ខារនិងសូហ្វវែរ វិនិយោគលើសំណង់ផ្ទះសំបែង និងចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាលសហព័ន្ធ ។ កំណើននៅត្រីមាសទី៣ បណ្ដាលជាសំខាន់ពីកំនើនចំនាយប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួន និងចំនាយរដ្ឋាភិបាលសហព័ន្ធ ប៉ុន្ដែវាត្រូវកាត់កង ថយចុះអស់មួយភាគវិញ ដោយសារកំណើនការនាំចូល និងការថយចុះការនាំចេញ ចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាលតាមរដ្ឋ/មូលដ្ឋាន និងវិនិយោគលើសំណង់ផ្ទះសំបែង ។

ផសស ពិត នៅតំបន់អឺរ៉ូ កើន ១,៥%ក្នុងរយៈពេល ១ឆ្នាំ ដល់ចុងត្រីមាសទី៣ និង ០,៦% បើធៀបនឹងត្រីមាសមុន ។ នៅត្រីមាសទី៣ ចំនាយប្រើប្រាស់ចុងក្រោយតាមគ្រួសារកើន ០,៣% វិនិយោគកើន ១,៦% ការនាំចេញកើន ៣,៤ % និងការនាំចូលកើន ២,៨% ។ ផសស ពិត នៅជប៉ុន កើន ២,៩% ក្នុងរយៈ១២ខែ អត្រាខ្ពស់បំផុត (ក្នុង៥ឆ្នាំកន្លងមក) និងកើន០,៨% បើធៀបនឹងត្រីមាសមុន ។ ក្នុងរយៈ ១ឆ្នាំដល់ចុងត្រីមាសទី៣ ផសស ពិត នៅកូរ៉េខាងត្បូង កើន ៤,៤% ធៀប នឹង ៣,៣%នៅត្រីមាសទី២ ។ វិស័យឧស្សាកម្មផលិត កើន ៧% នាំមុខ គេដោយផលិតផល អគ្គិសនីនិងអេឡិចត្រូនិក (មានទាំងផលិតផលពាក់កណ្ដាលចំលងផង) រីឯវិស័យសេវាកម្មកើន ៣,៣% ។

ក្នុងរយៈ១ឆ្នាំដល់ចុងត្រីមាសទី៣ ចិនបន្ដមានកំណើន ផសស ពិតកំរិតខ្ពស់ដល់ ៩,៤% ប៉ុន្ដែចុះទាបជាងត្រីមាសមុនអស់ ០,១% ។ ក្នុងនេះវិស័យឧស្សាហកម្មកើន ១១% ហើយវិស័យ កសិកម្ម-យករ៉ែ និងវិស័យសេវាកម្មកើន ៥% និង ៨% រៀងគ្នា ។ ផសស ពិត នៅហុងកុងមានកំនើន ៨,២% ធៀបនឹងកំនើន ៧,៣% នៅត្រីមាសទី២ ។

ក្នុងរយៈ១ឆ្នាំដល់ចុងត្រីមាស៣ ផសស ពិត នៅម៉ាឡេស៊ី កើន ៥,៣% ធៀបនឹង ៤,៤%នៅត្រីមាសទី២ ។ ឧស្សាហកម្មផលិត និងសេវាកម្មកើន ៣,៤ % និង ៧,៣% រៀងគ្នា រីឯកសិកម្មមាន កំនើនតិចតួចត្រឹម ០,៩% ។ ផសស ពិត នៅសិង្ហបុរី និងថៃ កើន ៧% និង ៥,៣% រៀងគ្នា ធៀបនឹង ៥,៤% និង ៤,៦% ក្នុងរយៈ ១ឆ្នាំដល់ចុងត្រីមាសទី២ ។ កំណើនខ្ពស់នៅថៃបណ្ដាលជាសំខាន់ពី ការស្ទុះកើនការនាំចេញ និងការលូតលាស់វិស័យទេសចរណ៍ ។ វិស័យកសិកម្ម កើន ៤,៤% (ក្រោយពីបានរួមចុះអស់ ៦ត្រីមាសជាប់ៗគ្នា) ដោយសារកំណើនផលិតកម្ម ស្រូវ ពោត សណ្ដែកសៀង ផ្លែឈើ បន្លែ និងប្រេងឆា ។

អតិផរណាក្នុងពិភពលោក និងអត្រាប្ដូរប្រាក់នៅទីផ្សារអន្ដរជាតិ

នៅត្រីមាសទី៣ ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់ក្នុងប្រទេសមានចំណូលខ្ពស់មានកំនើនលឿនជាងនៅត្រីមាសមុន ។ កំនើននេះឆ្លុះបញ្ចាំងពីការស្ទុះឡើងថ្លៃប្រេងឥន្ទនៈដែលបានធ្វើឱ្យកើនខ្លាំងនូវចំណាយថាមពល ។ ក្នុងរយៈ ១២ខែថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់កើន ៣,៨% នៅ US និង ២,៣%នៅសហភាពអឺរ៉ុប ។ ពីត្រីមាសទី២ ដល់ត្រីមាសទី៣ អតិផរណានៅសិង្ហបុរីកើនពីកំរិត ០,១% ដល់ ០,៥%, នៅម៉ាឡេស៊ីវាកើនពី ៣,០% ដល់ ៣,៤% និងនៅថៃ កើនពី ៥,៣% ដល់ ៥,៦% ។

នៅត្រីមាសទី៣ ដុល្លារ US ឡើងថ្លៃទល់នឹងរូបិយវត្ថុសំខាន់ៗ ដោយប្ដូរបាន ០,៨១អឺរ៉ូ/ដុល្លារ រឺ ១១១,២យ៉េន/ដុល្លារធៀបនឹង ០,៧៩អឺរ៉ូ/ដុល្លារ និង ១០៧,៤យ៉េន/ដុល្លារនៅត្រីមាសមុន ។ រូបិយវត្ថុរបស់ប្រទេសអាស៊ីមួយចំនួន ក៏ធ្លាក់ថ្លៃទល់នឹងដុល្លារ US ដែរ ។ ប្រាក់ដុល្លារឡើងថ្លៃដោយសារឱនភាពពាណិជ្ជកម្មរបស់ US ទាបជាងការរំពឹងទុកអត្រាការប្រាក់នៅ US ឡើងខ្ពស់ និងប្រទេសនានាក្រៅពីអាមេរិកបានថយចុះកំនើនសេដ្ឋកិច្ច ។

ថ្លៃផលិតផលនៅលើទីផ្សារពិភពលោក

នៅត្រីមាសទី៣ ថ្លៃផលិតផលជ្រើសរើសមួយចំនួនក្នុងទីផ្សារអន្ដរជាតិមានការឡើងចុះចំរុះគ្នា ។ ថ្លៃអង្ករ សណ្ដែកសៀង និងប្រេងឆាធ្លាក់ចុះ ប៉ុន្ដែថ្លៃពោត ប្រេងឆៅ និងប្រេងសាំងកើនឡើង ។ នៅត្រីមាសទី៣ អង្ករស Thai 100%B លេខ២ នៅទីផ្សារបាងកក លក់បាន ២៨២ដុល្លារ/តោន គឺធ្លាក់ចុះពី ២៩៥,៧ដុល្លារ/តោននៅត្រីមាសមុន ។ សណ្ដែកសៀងលក់បាន២៣៦,៣៥ដុល្លារ/តោនរឺចុះថ្លៃ១៩% បើធៀបនឹងត្រីមាសមុន ។ប្រេងឆាក៏ធ្លាក់ថ្លៃដែរ ពី ៤២១,៧ដុល្លារ/តោន នៅត្រីមាសទី២ មកត្រឹម ១៥ដុល្លារ/តោននៅត្រីមាសទី៣ ប៉ុន្ដែ ពោតបានឡើងថ្លៃបន្ដិចពី ៩៦,៥ដុល្លារ/តោន ដល់ ៩៩,៩ដុល្លារ/តោន ។ ប្រេងឆៅ និងប្រេងសាំង ក៏ឡើងថ្លៃខ្លាំងដែរ ដល់ ២០% និង ៣២% រៀងគ្នា ធៀបនឹងត្រីមាស ទី២ ។ នៅត្រីមាសទី៣ ប្រេងឆៅលក់បាន ៥៧,២៧ដុល្លារ/ធុង រីឯប្រេងសាំងលក់បាន ៥២,៣៧សេន/លីត្រ ។ *រៀបរៀងដោយ ហ៊ីង វុត្ថា និង ភឹម រុនស៊ីណារិទ្ធិ*

តពីទំព័រទី៤ **សកម្មភាពអាទិភាពក្នុងបឋមសិក្សា**

អប់រំ, ២) ប្រសិទ្ធភាព និងគុណភាពបឋមសិក្សា, ៣) ប្រសិទ្ធភាព និងគុណភាពមធ្យមសិក្សា, ៤) ប្រសិទ្ធភាព និងគុណភាពការបណ្ដុះបណ្ដាល/អប់រំខាងបច្ចេកទេស និងវិជ្ជាជីវៈ, ៥) ប្រសិទ្ធភាព និងគុណភាពការសិក្សាជាន់ខ្ពស់, ៦) ការអភិវឌ្ឍន៍គ្រូបង្រៀនជាបន្ដបន្ទាប់, ៧) ការអភិវឌ្ឍន៍សៀវភៅ និងសំភារៈបង្រៀន ៨) ការពង្រីកការអប់រំក្រៅប្រព័ន្ធ, ៩) ការយល់ដឹងនៅសាលារៀនពីជំងឺអេដស៍ ១០) ការយល់ដឹងនៅក្រៅសាលាពីជំងឺអេដស៍, ១១) សំភារៈផ្គត់ផ្គង់ការពង្រឹងសមត្ថភាព និងការពិនិត្យតាមដាននៅថ្នាក់ខេត្ត, ១២) ការចុះឈ្មោះ និងការផ្ដល់អាហារូបករណ៍មានសមធម៌ ។

៤. នៅខាងសុខាភិបាល PAP បានអនុវត្តសាកល្បងក្នុង ៧ខេត្តប៉ុណ្ណោះ ។ យោងតាមការឆ្លើយសំភាសន៍ថ្មីៗ គួរប្រើប្រាស់ PAP ឱ្យបានទូលាយជាងនេះនៅក្នុងវិស័យសិកម្ម និងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទផង ។

ឯកសារយោងសូមអាននៅក្នុងអត្ថបទជាភាសាអង់គ្លេស

តាមដានសេដ្ឋកិច្ច ~ ស្ថានភាពក្រៅប្រទេស

តារាង១. កំនើន ផសស ពិត នៃដៃគូពាណិជ្ជកម្មជ្រើសរើស ពីឆ្នាំ២០០០-២០០៥ (កំណើនជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន)

	2000	2001	2002	2003	2004		2005			2004
					Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	
ប្រទេសអាស៊ានជ្រើសរើស										
កម្ពុជា	7.3	6.7	4.8	7	-	-	-	-	-	7.7
ឥណ្ឌូនេស៊ី	4.4	3.8	3.8	4.9	5.0	6.6	6.4	5.5	5.3	5.1
ម៉ាឡេស៊ី	8.7	0.5	5.6	5.4	6.8	5.6	5.7	4.4	5.3	7
សិង្ហបុរី	9.5	-2.3	2.6	1.4	7.5	6.5	2.5	5.4	7	8.5
ថៃ	4.4	1.9	6.1	6.9	6.0	5.0	3.3	4.6	5.3	6
វៀតណាម		6.0	6.7	7	-	-	-	-	-	7.5
ប្រទេសអាស៊ីជ្រើសរើស										
ចិន	8.0	7.5	8.1	9.9	9.1	9.5	9.5	9.5	9.4	9.5
ហុងកុង	10.2	0.5	5.0	3.2	7.2	7.1	2.7	7.3	8.2	8.3
កូរ៉េខាងត្បូង	9.1	3.0	6.1	3	4.6	3.3	6	3.3	4.4	4.7
តៃវ៉ាន់	5.8	-2.2	4.2	3.1	5.3	3.3	2.7	-	-	5.7
ប្រទេសឧស្សាហកម្មជ្រើសរើស										
អឺរ៉ុប-១២	3.5	1.4	0.7	0.5	1.9	1.6	1.3	1.2	1.5	1.8
ជប៉ុន	2.8	0.4	0.4	2.6	2.6	0.8	1.3	1.4	2.9	3.4
សហរដ្ឋអាមេរិក	5.0	1.2	2.4	3.1	3.9	3.8	3.5	3.3	4.1	4.4

Source: The Economist, Country's National Statistics offices and Central Banks, and ADB's Asia Regional Information Center

តារាង២. អត្រាអតិផរណានៃដៃគូពាណិជ្ជកម្មជ្រើសរើស ពីឆ្នាំ២០០០-២០០៥ (កំណើនជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន-មធ្យមភាគតាមការិយបរិច្ឆេទ)

	2000	2001	2002	2003	2004		2005			2004
					Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	
ប្រទេសអាស៊ានជ្រើសរើស										
កម្ពុជា	-0.8	-0.6	3.2	1.2	6.5	6.1	5.9	6.9	6.0	4.0
ឥណ្ឌូនេស៊ី	3.6	11.5	13.2	8.3	9.2	8.6	10.7	-	-	8.3
ម៉ាឡេស៊ី	1.5	1.4	1.8	1.1	1.5	2.4	2.5	3.0	3.4	1.6
សិង្ហបុរី	1.4	1.0	-0.4	0.5	1.7	1.7	0.4	0.1	0.5	1.7
ថៃ	1.5	1.7	0.6	1.8	3.3	3.1	2.8	5.3	5.6	2.7
វៀតណាម	-1.7	-0.4	3.8	3.2	10.3	10.7	-	-	-	8.3
ប្រទេសអាស៊ីជ្រើសរើស										
ចិន	0.3	0.9	-0.7	1.2	5.2	3.2	2.8	1.7	1.3	3.9
ហុងកុង	-3.6	-1.3	-3.0	-2.6	0.8	0.2	0.4	0.8	1.4	-0.4
កូរ៉េខាងត្បូង	2.3	4.4	2.7	3.5	4.4	3.4	3.2	3.2	2.4	3.5
តៃវ៉ាន់	1.3	-0.01	-0.2	-0.3	2.9	1.9	1.6	2.1	-	1.6
ប្រទេសឧស្សាហកម្មជ្រើសរើស										
អឺរ៉ុប-១២	2.3	2.6	2.2	2.1	2.3	2.3	2.1	2.1	2.3	2.2
ជប៉ុន	-0.7	-0.6	-0.9	-0.3	-0.1	0.5	-0.2	-0.1	-0.3	Nil
សហរដ្ឋអាមេរិក	3.3	2.8	1.6	2.3	2.9	2.7	3.3	3.0	2.9	2.7

Source: The International Monetary Fund, the Economist and the National Institute of Statistics

តារាង៣. អត្រាប្តូរប្រាក់ធៀបនឹងដុល្លារនៃរូបិយវត្ថុរបស់ដៃគូពាណិជ្ជកម្មជ្រើសរើស ពីឆ្នាំ២០០០-២០០៥ មធ្យមភាគតាមការិយបរិច្ឆេទ)

	2000	2001	2002	2003	2004		2005			2004
					Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	
ប្រទេសអាស៊ានជ្រើសរើស										
កម្ពុជា (រៀល)	3,840.8	3,916.3	3,912.1	3,973	4,034.7	4,034.7	4,027.0	4,054.3	-	4,016.3
ឥណ្ឌូនេស៊ី (រូពីយ៉ា)	8,421	10,261	9,311	8,577	9,156	9,128	9,274	-	-	8,938
ម៉ាឡេស៊ី (រីងហ្គីត)	3.80	3.80	3.80	3.80	3.80	3.80	3.80	3.80	3.77	3.80
សិង្ហបុរី (ដុល្លារសិង្ហបុរី)	1.72	1.79	1.79	1.74	1.70	1.65	1.63	1.66	1.67	1.69
ថៃ (បាត)	40.1	44.4	42.9	41.5	41.3	40.3	38.6	40.1	41.3	40.2
វៀតណាម (ដុង)	14,168	14,725	15,280	15,510	16,262	-	-	-	-	-
ប្រទេសអាស៊ីជ្រើសរើស										
ចិន (យ៉ុន)	8.28	8.28	8.28	8.28	8.28	8.28	8.28	8.28	8.14	8.28
ហុងកុង (ដុល្លារហុងកុង)	7.80	7.80	7.80	7.78	7.80	7.78	7.80	7.79	7.75	7.79
កូរ៉េខាងត្បូង (វ៉ុន)	1,131	1,291	1,251	1,192	1,155	1,093	1,022	1008	1037	1,145
តៃវ៉ាន់ ដុល្លារតៃវ៉ាន់-(NT$)	31.2	33.8	34.5	34.4	33.9	32.9	31.5	31.4	32.3	33.6
ប្រទេសឧស្សាហកម្មជ្រើសរើស										
អឺរ៉ុប-១២ (អឺរ៉ូ)	1.09	1.12	1.06	0.89	0.82	0.77	0.76	0.79	0.81	0.80
ជប៉ុន (យ៉េន)	107.8	121.5	125.4	115.9	109.9	105.9	104.7	107.4	111.2	108.2

Sources: International Monetary Fund, Economist and National Bank of Cambodia

តារាង៤. ថ្លៃផលិតផលជ្រើសរើសនៅលើទីផ្សារពិភពលោក ពីឆ្នាំ២០០០-២០០៥ (មធ្យមភាគតាមការិយបរិច្ឆេទ)

	2000	2001	2002	2003	2004			2005	2005	2004
					Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	
ប្រេងឆា- អឺរ៉ុបពាយព្យ ($/តោន)	88.4	89.5	99.21	105.2	128.8	102.3	94.4	97	96.5	122
ពោត (US No. 2) - US ($/តោន)	310.2	285.7	390.2	443.25	497	432.3	429	413.3	421.7	471.3
កៅស៊ូ - ម៉ាឡេស៊ី ($/តោន)	720.8	602.0	768.3	1050	1,333.4	1,190.6	1238.2	-	-	1252.2
អង្ករ (Thai 100%B) - បាងកក ($/តោន)	206.7	177.3	196.9	200.9	240.7	240.5	264.9	295.6	295.7	244.4
សណ្តែកសៀង (US No. 1) - US ($/តោន)	193	180.7	201.3	241.3	356.4	251.1	216.5	229.9	290.7	288.9
ប្រេងឆៅ-ឌូបៃ ($/ធុង)	26.1	22.8	23.9	26.8	33.3	36.09	35.5	42.6	47.7	33.5
សាំង - US Gulfcoast (សេន/លីត្រ)	21.1	19.5	19.1	23	32.1	32.1	31.8	34.4	39.7	30.9

Sources: Food and Agriculture Organisation and US Energy Information Administration

តាមដានសេដ្ឋកិច្ច ~ ស្ថានភាពក្នុងប្រទេស

សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចសំខាន់ៗ

កំណើនតួលេខនៅក្នុងពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេស វិនិយោគឯកជន និងទេសចរណ៍នៅត្រីមាសទី៣, ២០០៥ ធៀបនឹងត្រីមាសមុន បង្ហាញពីកំលាំងសេដ្ឋកិច្ចរបស់កម្ពុជាជាទូទៅក្នុងអំឡុងពេលនេះ ។

ពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេសមានអតិរេក ដោយសារកំណើនតាមរដូវកាលនៃបរិមាណនាំចេញជាសំខាន់ ។ នៅត្រីមាសទី៣ ពាណិជ្ជកម្មមានអតិរេក ៩៧,៧លានដុល្លារ ធៀបនឹងឱនភាព ១៥១,៤លានដុល្លារនៅត្រីមាសមុន ប៉ុន្តែនៅតិចជាងអតិរេកកាលពីត្រីមាសដូចគ្នានឹងឆ្នាំមុន ដែលមានដល់ ១៤៤,១លានដុល្លារ ។ តាមរបាយការណ៍ពីទីចាត់ការគយនិងរដ្ឋាករ តំលៃនាំចេញសរុបកើន ៤១,៧% ពីកំរិត ៥១៥លានដុល្លារនៅត្រីមាសទី២ ដល់ ៧៣០លានដុល្លារនៅត្រីមាសទី៣ ។ តួលេខនេះបង្ហាញជាសំខាន់ពីកំណើនផលិតផលសំលៀកបំពាក់ បារីនិងកៅស៊ូ ប៉ុន្តែការនាំចេញផលិតផលកសិកម្មចំបងៗ ដូចជា អង្ករស្រូវ ត្រី និងឈើ បានថយចុះ ។ ការនាំចេញសំលៀកបំពាក់ដែលនៅតែធំជាងគេ ក្នុងចំណោមទំនិញនាំចេញទាំងអស់ កើនយ៉ាងខ្លាំងបាន ៤២,៦% ដល់ ៧០៩,៨លានដុល្លារ ។ នៅត្រីមាសទី៣ ការនាំចេញសំលៀកបំពាក់កើន១០,៣% ធៀបនឹងត្រីមាសដូចគ្នាឆ្នាំមុន ។ ក្នុងអំឡុងពេលនេះដែរ ការនាំចេញសរុបកើន ៩,២% ។

នៅត្រីមាសទី៣ ការនាំចូលសរុបរបស់កម្ពុជាដែលមានការនាំចូលរបស់វិស័យឯកជន និងសាធារណៈ (រដ្ឋ) មានតំលៃ ៦៣២,៣លានដុល្លារ គឺថយចុះ ៥,១% ពីកំរិត ៦៦៦,៤លានដុល្លារនៅត្រីមាសមុន ។ ការនាំចូលផ្នែកឯកជនថយចុះ៩,៥% (ពី២៦១,៣លានដុល្លារដល់២៣៦,៣លានដុល្លារ) និងផ្នែករដ្ឋ ថយចុះ ២,២% (ពី ៤០៥,១លានដុល្លារ ដល់ ៣៩៦លានដុល្លារ) ដែលបណ្តាលជាសំខាន់ពីការថយចុះការនាំចូលយានយន្តនិងគ្រឿងបន្លាស់របស់វា និងបន្ទាប់ពីនេះគឺ ម្ហូបអាហារ ភេសជ្ជៈ និងផលិតផលថ្នាំជក់ ។ ធៀបនឹងត្រីមាសទី៣ ២០០៤ ការនាំចូលសរុប កើន២០,៥% ដែលបណ្តាលជាសំខាន់ពីកំណើនថ្លៃទំនិញនាំចូល ភាគច្រើន និងកំណើនបរិមាណទំនិញនាំចូលមួយចំនួន ជាពិសេស សំភារៈសំណង់ និងប្រេងសាំង ។

នៅត្រីមាសទី៣នេះដែរ ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា(CDC) បានអនុម័តគំរោងវិនិយោគឯកជនចំនួន ៣៣គំរោង គឺច្រើនជាងត្រីមាសទី២ ដែលមានតែ ២៥គំរោង ។ វិនិយោគឯកជននេះដែលគិត ជាតំលៃទ្រព្យសកម្មជាប់លាប់បានចុះបញ្ជី បានកើនយ៉ាងខ្លាំងពី ៩៦,១លានដុល្លារ ដល់ ៤០៤,២លានដុល្លារ និងឆ្លុះបញ្ចាំងពីកំណើនក្នុងវិស័យសំខាន់ៗទាំង៣ គឺឧស្សាហកម្ម កសិកម្ម និងសេវាកម្ម ។ គំរោងបានអនុម័តភាគច្រើន ស្ថិតក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម និងមានតំលៃ ៣៤៩,៧លានដុល្លារ រឺ ៨៦,៥% នៃគំរោងអនុម័តសរុប (ធៀបនឹង៦២,១លានដុល្លារនៅត្រីមាសទី២) ក្នុងនេះរោងចក្រស៊ីម៉ង់ត៍នៅកំពត មានតំលៃ ១៨០,៨លានដុល្លារ ។វិនិយោគខាងកសិកម្មដែលមាននិន្នាការ កើនឡើងតាំងពីត្រីមាសទី១ ឡើងដល់ ១០,៤លានដុល្លារនៅត្រីមាសទី៣ ធៀបនឹង ៤លានដុល្លារនៅត្រីមាសទី២ ។ វិនិយោគខាងសេវាកម្មកើនដល់ ៤៤,១លានដុល្លារនៅត្រីមាសទី ៣ រឺកើន ៤៧% ពី ៣០លានដុល្លារនៅត្រីមាសទី២ ។ វិនិយោគឯកជនសរុប នៅត្រីមាសទី៣ ២០០៥ មានទំហំជិត ៥ដង នៃវិនិយោគក្នុងអំឡុងពេលដូចគ្នាឆ្នាំមុនដែលមានតែ ២០គំរោង ស្មើនឹង ៨២លានដុល្លារ ។

ក្រោយពីការធ្លាក់ចុះតាមរដូវកាលនៅត្រីមាសទី ២ ភ្ញៀវបរទេសចូលមកកម្ពុជាសរុបបានកើន ១០% ដល់ ៣២៣.២១៧នាក់ នៅត្រីមាសទី៣ ។ ក្នុងនេះ ទេសចរបរទេសមាន ២៨៨.៨៧៨នាក់ រឺកំណើន ១០% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន រីឯភ្ញៀវចូលមកក្នុងការងារជំនួញ និងភ្ញៀវមានទិដ្ឋាការរដ្ឋការ បានកើន ៩,៦% ដល់ ២២.១៩២នាក់ និង ១២.១៤៧នាក់ រៀងគ្នា ។នៅត្រីមាសទី៣ចំនួនភ្ញៀវបរទេសសរុបកើនយ៉ាងខ្លាំងដល់៤១,៨% បើធៀបនឹងត្រីមាសដូចគ្នាឆ្នាំមុន ។ ភ្ញៀវមានទិដ្ឋាការផ្លូវការរដ្ឋ កើនខ្ពស់ជាងគេ (៥៩,៦%) បន្ទាប់មកគឺទេសចរ (៤២,២%) និងអ្នកជំនួញ (២៩,៣%) ។

ថ្វីបើពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេស ការវិនិយោគទុន និងទេសចរណ៍ បានរីកចំរើននៅត្រីមាសទី៣ ក្តី ប៉ុន្តែគំរោងសាងសង់នៅភ្នំពេញដែលទទួលការអនុមតិ បានបន្តធ្លាក់ចុះអស់ ២៦,៧% ដល់ ៧៦,៥លានដុល្លារពីកំរិត ១០៤,៤លានដុល្លារនៅត្រីមាសទី២ ។រឿងនេះបង្ហាញពីការធ្លាក់ចុះគំរោងសាងសង់ផ្ទះល្វែង (ពី ៦៩,១លានដុល្លារ ដល់ ៤១,៣លានដុល្លារ) និងសំណង់ដទៃទៀត (ពី ២៨,៦លានដុល្លារ ដល់ ១៦,០លានដុល្លារ) ប៉ុន្តែគំរោងសាងសង់ភូមិគ្រឹះ/ផ្ទះ កើនឡើងជិតមួយជាបី ពី ៦,៦លានដុល្លារ ដល់ ១៩,២លានដុល្លារ ។ បើធៀបនឹងត្រីមាសទី ៣ ២០០៤ តំលៃគំរោងសាងសង់សរុបបានអនុម័តនៅភ្នំពេញ ថយចុះ ១,៨% ។

ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ

យោងតាមទិន្នន័យបានកែតំរូវហើយ របស់ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ប្រតិបត្តិការថវិការដ្ឋ មានដំណើរកាន់តែមិនសូវល្អនៅត្រីមាសទី៣ ដោយមានឱនភាពសរុបឡើងដល់ ២១៣,១ពាន់លានរៀល ធៀបនឹង ៤២,៣ពាន់លានរៀលនៅត្រីមាសទី២ ។

នៅត្រីមាសទី៣ ចំណូលថវិការដ្ឋកើនដល់ ៦២៤,៣ពាន់លានរៀល រឺកើន ០,៤% ធៀបនឹងត្រីមាសទី២ ។ ចំនូលជាមូលធនកើន ៤០,៤% ដល់ ១៤,៦ពាន់លានរៀន ប៉ុន្តែចំណូលចរន្ត ថយចុះ ០,៣% ដល់ត្រឹម ៦០៩,៨ពាន់លានរៀល ។ ចំណូលពន្ធដែលជាប្រភពចំបងនៃចំណូលចរន្ត ថយចុះ ៦,៤% ដល់ ៤៣៦,២ពាន់លានរៀល ប៉ុន្តែចំណូលមិនមែនពន្ធបន្តកើនឡើង ១៩,២% ដល់ ១៧៣,៥ពាន់លានរៀល ។ នៅត្រីមាសទី៣ នេះ ចំណូលថវិកាសរុបមានកំរិតប្រហែល ៣៨% ច្រើនជាងត្រីមាសដូចគ្នាឆ្នាំមុន ដោយសារទាំងចំនូលជាមូលធន និងចំនូលចរន្ត បានកើនយ៉ាងខ្លាំងក្នុងអំឡុងពេលនេះ ។

ចំណាយថវិការដ្ឋសរុប ដែលមានទាំងការកែតំរូវចំណាយផង បានបន្តកើនឡើងដល់ ៨៣៧,៥ពាន់លានរៀលនៅត្រីមាសទី៣ រឺ ២៦% ខ្ពស់ជាងត្រីមាសមុន ។ កំណើនយ៉ាងខ្លាំងនៃចំណាយថវិកាចរន្ត (កើន ៤៥% ដល់ ៥៧៧,៣ពាន់លានរៀល) ជាកត្តានាំមុខគេនៅក្នុងកំណើនចំណាយសរុប ប៉ុន្តែក៏មានការថយចុះ កំណើនចំណាយជាមូលធនអស់ ២,៣% មកត្រឹម ២៦០,២ពាន់លានរៀលដែរ ។ ចំណាយលើរដ្ឋបាលសង្គមកិច្ច និងការពារជាតិ/សន្តិសុខ បានកើនយ៉ាងខ្លាំង បើធៀបនឹងចំណាយលើរដ្ឋបាលទូទៅ រដ្ឋបាលសេដ្ឋកិច្ច និងរដ្ឋបាលដទៃទៀត ។ ធៀបនឹងត្រីមាសទី៣ ២០០៤ ចំណាយថវិកាសរុបកើន ១៩% ដែលមានចំណាយចរន្តនាំមុខគេ ។

អតិផរណា និងអត្រាប្តូរប្រាក់

បន្ទាប់ពីកើនខ្ពស់អស់ជាច្រើនត្រីមាស អតិផរណាបានធ្លាក់ចុះមកវិញ ។ នៅត្រីមាសទី៣ ២០០៥ សន្ទស្សន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់នៅភ្នំពេញ កើន ៤,៦% ធៀបនឹងត្រីមាសដូចគ្នាឆ្នាំមុន គឺទាបជាងកំនើន ៦,៤% នៅត្រី

មាសមុន ។ ក្នុងនេះថ្លៃម្ហូបអាហារ (ប្រហែល ៨០% នៃទំនិញបានធ្វើអង្កេតទាំងអស់) កើន ៦% ធៀបនឹងកំណើន ៩,៨% នៅត្រីមាសទី២ ប៉ុន្តែថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់សំខាន់ៗឯទៀត (សំលៀកបំពាក់ ស្បែកជើង សំភារៈប្រើប្រាស់ក្នុងផ្ទះ ថ្នាំពេទ្យ ដឹកជញ្ជូននិងទូរគមនាគមន៍, ការអប់រំ និងការលំហែកំសាន្ត, និង ផលិតផលថែទាំកាយ) កើនឡើងបន្តិចប៉ុណ្ណោះ ។

នៅត្រីមាសទី៣ ប្រាក់រៀលបន្តធ្លាក់ថ្លៃទល់នឹងដុល្លារអាមេរិក និងប្រាក់ដុងវៀតណាម ប៉ុន្តែឡើងថ្លៃទល់នឹងប្រាក់បាតថៃ ។១ដុល្លារអាមេរិកជាមធ្យមប្តូរបាន៤.១៣៤,៣រៀល ធៀបនឹង៤.០៥៤,៣រៀលនៅត្រីមាសទី២ គឺប្រាក់រៀល បានចុះថ្លៃ ២% ។ ម្យ៉ាងទៀត ប្រាក់រៀលប្តូរបាន ២៥,៩រៀល/១០០ដុងដោយចុះថ្លៃ ២,៤% ទាបជាងត្រីមាសទី២ ។ ប្រាក់រៀលបន្តឡើងថ្លៃទល់នឹងប្រាក់បាត បានជិត ១,១% ពីកំរិត ១០១,៣ រៀល/បាតនៅត្រីមាសទី២ ដល់ ១០០,២រៀល/បាតនៅត្រីមាសទី៣ ។

ការវិវត្តន៍រូបិយវត្ថុ

នៅត្រីមាសទី៣ រូបិយវត្ថុផ្គត់ផ្គង់ (M3) (ប្រាក់រៀលកំពុងធ្វើចរាចរ និងផ្ញើនៅធនាគារ និងប្រាក់បញ្ញើជារូបិយវត្ថុបរទេស) កើន ៧,៩% ដល់ ៤.៩៩៣,៨ពាន់លានរៀល (ធៀបនឹងកំណើន ៣,០% នៅត្រីមាសទី២) ដោយសារជាសំខាន់ កំណើនយ៉ាងរហ័សនៃប្រាក់បញ្ញើជារូបិយវត្ថុបរទេស និងបន្ទាប់មកគឺកំណើនប្រាក់រៀល កំពុងចរាចរនៅក្រៅធនាគារ ។ ប្រាក់បញ្ញើជារូបិយវត្ថុបរទេសកើន ៧,៣% (ពី ៣.២៩៤,៩ពាន់លានរៀល រឺ ៨០២,៥លានដុល្លារដល់៣.៥៩៦,៣ពាន់លានរៀលរឺ៨៦១,៤លានដុល្លារ) ធៀបនឹង កំណើនតែ១,៤% នៅត្រីមាសទី២ ។ប្រាក់រៀលនៅក្រៅធនាគារកើន ៥,៨% (ពី ១.១៦៧,៣ពាន់លានរៀលដល់ ១.២៣៥,១ពាន់លានរៀល) ធៀបនឹងកំណើនត្រឹម ០,៣% នៅត្រីមាសទី២ ។ ការបញ្ចេញប្រើក្រដាសប្រាក់ថ្មីយ៉ាងលឿននាំឱ្យមានកំណើននេះ ។

ប្រាក់រៀលនៅធនាគារ (ប្រាក់បញ្ញើចរន្ត ប្រាក់បញ្ញើមានកាលកំណត់ និងប្រាក់បញ្ញើសន្សំ) ធ្លាក់ចុះ ២,៣% (ពី ១៦៦,៣ពាន់លានរៀលដល់ ១៦២,៥ពាន់លានរៀល) គឺផ្ទុយពីកំនើន ១៥,៧%នៅត្រីមាសទី២ ។ ប្រាក់បញ្ញើចរន្តធ្លាក់ចុះ ៧,០% ដល់ ៤៤,២ពាន់លានរៀល ហើយប្រាក់បញ្ញើមានកាលកំនត់ និងប្រាក់បញ្ញើសន្សំធ្លាក់ចុះ ០,៤% ដល់ ១១៨,៣ពាន់លានរៀល ។

ស្ថានភាពក្រីក្រ និងប្រាក់ចំណូលប្រចាំថ្ងៃពិតរបស់ពលករងាយរងគ្រោះ

អង្កេតថ្មីៗរបស់ វបសអ លើពលករងាយរងគ្រោះបង្ហាញថា ចំនូលប្រចាំថ្ងៃក្នុងមនុស្សសំរាប់ ១០ក្រុមពលករងាយរងគ្រោះ បានធ្លាក់ចុះអស់២ឆ្នាំជាប់ៗគ្នា ។ចំណូលប្រចាំថ្ងៃជាមធ្យមក្នុង មនុស្សម្នាក់គឺ ៧.៤៨៩រៀលនៅឆ្នាំ២០០៥ រឺធ្លាក់ចុះ ១% ក្រោយពីបានធ្លាក់ចុះអស់ ៣% នៅឆ្នាំ២០០៤ ។ អង្កេតបង្ហាញទៀតថា អ្នករត់ម៉ូតូឌុប មានកំណើនប្រាក់ចំនូលខ្ពស់ជាងក្រុមឯទៀតៗ ឯកម្មករកាត់ដេរមានប្រាក់ចំណូលធ្លាក់ចុះច្រើនជាងគេ ។

ចំណូលពិតជាមធ្យមនៃកម្មករកាត់ដេរ ធ្លាក់ចុះ ៨,៧% ពីកំរិត ៩.២៧៧រៀលនៅឆ្នាំ២០០៤ ដល់ ៨.៤៦៦រៀល នៅឆ្នាំ២០០៥ ដែលជាការធ្លាក់ចុះខ្លាំងបំផុត តាំងពីពេលធ្វើអង្កេតដំបូងនៅឆ្នាំ២០០០ ។ រឿងនេះបង្ហាញពីចំនួនកាន់តែច្រើននៃអ្នកស្វែងរកការងារនៅក្នុងវិស័យនេះ ដែលធ្វើឱ្យម្ចាស់រោងចក្រអាចជួលកម្មករថ្មីៗក្នុងតំលៃថោកជាងមុន ។ការបញ្ចប់កិច្ចព្រមព្រៀងវិស័យកាត់ដេរ និងវាយនភណ្ឌ បានបង្ខំឱ្យវិនិយោគិនមួយចំនួនបិទរោងចក្រដែលផ្តល់ឱកាសឱ្យរោងចក្រដទៃ អាចជួលកម្មករបណ្តោះអាសន្នបន្ថែមក្នុងតំលៃថោកជាងមុន ។ ចំនួនកម្មករបណ្តោះអាសន្នមានច្រើនជាងឆ្នាំមុន ហើយពួកគេភាគច្រើនបានឆ្លើយសំភាសន៍ប្រាប់ថា ទទួលបានកំរៃតិចជាងកម្មករអចិន្ត្រៃយ៍ ។ សព្វថ្ងៃកម្មករ កាត់ដេរ កំពុងព្រួយបារម្ភពីរឿងស្ថិរភាពការងារ ដោយសារនិន្នាការធ្លាក់ចុះប្រាក់ចំណូលរបស់ពួកខ្លួន និងការបិទរោងចក្រ ។ ភាគច្រើននៃកម្មករអចិន្ត្រៃយ៍ និងកម្មករបណ្តោះអាសន្ន ជាអ្នកមកពីតំបន់ជនបទដែលត្រូវផ្ញើប្រាក់ចំណូលរបស់ខ្លួនមួយភាគធំទៅផ្គត់ផ្គង់ក្រុមគ្រួសារ ។

ចំណូលមធ្យមរបស់អ្នកលីសែងនៅឆ្នាំ២០០៥ គឺ ៦.៦០០រៀល/ថ្ងៃ រឺថយចុះ ៤% ពីកំរិត ៦.៩០០រៀលនៅឆ្នាំ ២០០៤ ហើយរឿងនេះបណ្តាលពីកម្មករលីសែងមានច្រើនជាងឆ្នាំមុន ។ អ្នកចំនូលថ្មីភាគច្រើនជាអ្នកទើបឈប់រៀន និងមានចំនេះដឹងតិចតួច ។ អង្កេតរកឃើញថា អ្នកលីសែង ៥៧,៥% បានឈប់រៀននៅកំរិតបឋមសិក្សា ។ស្ថិតិបង្ហាញថាសិស្សបោះបង់ការសិក្សាអាចនៅមានចំនួនច្រើនហើយគេមិនគួរធ្វេសប្រហែសទេនៅក្នុងការងារកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។

ចំនូលប្រចាំថ្ងៃជាមធ្យមរបស់កម្មករសំណង់មានជំនាញធ្លាក់ចុះ ៥% ពី ១២.៧០០រៀលនៅឆ្នាំ២០០៤ ដល់ ១២.០៥០រៀល នៅឆ្នាំ២០០៥ ថ្វីបើនាយកដ្ឋានសុរិយោដី និងភូមិសាស្ត្រក្រុង ភ្នំពេញបានរាយការណ៍ថា មានគំរោងសាងសង់ដ៏ច្រើនក្នុងអំឡុងពេលនេះក្តី ។ មូលហេតុគឺអាចមកពីកំនើនចំនួនកម្មករដែលស្វែងរកការងារធ្វើ ។ ពួកកម្មករសំណង់មានអារម្មណ៍ថា ទាំងកម្មករសំណង់មានជំនាញ និងគ្មានជំនាញ បានកើនចំនួនយ៉ាងខ្លាំង បើធៀបនឹងឆ្នាំមុន ។ ពួកគេសឹងតែគ្រប់គ្នាមកពីតំបន់ជនបទ និងចំនាយយ៉ាងសំចៃអស់តែ ៣.៥០០រៀលប៉ុណ្ណោះសំរាប់អាហារប្រចាំថ្ងៃ ។ ចំនុចនេះបង្ហាញថា នៅតាមខេត្តរបស់ពួកគេមានការងារមិនមែនកសិកម្មតិចតួចណាស់ ។

នៅឆ្នាំ២០០៥ ចំនូលប្រចាំថ្ងៃរបស់អ្នកលក់បន្លែតូចតាចកើន ៥,៤% ។ ជាមធ្យម ពួកអ្នកលក់តូចៗអាចរកចំនូលបាន ៦.៩៥០រៀល/ថ្ងៃ ធៀបនឹង ៦.៦០០រៀលនៅឆ្នាំមុន ។ ប៉ុន្តែក្នុងរយៈពេលធ្វើអង្កេត មានអ្នកលក់តែ ៣០% ប៉ុណ្ណោះដែលយល់ថា ចំណូលរបស់ពួកខ្លួនបានកើនឡើង រីឯ ៣០% ទៀត រាយការណ៍ថានៅដដែល និង ៤០%ទៀត និយាយថា បានធ្លាក់ចុះ ។ អង្កេតរកឃើញដែរថា អ្នកនិយាយប្រាប់ពីកំនើនចំណូល គឺអ្នករស់នៅជាប់លាប់ក្នុងក្រុងភ្នំពេញ ឯក្រៅពីនេះសុទ្ធតែមកពីខេត្ត ។

ចំណូលប្រចាំថ្ងៃរបស់អ្នករើសអេតចាយ កើន ៤ឆ្នាំជាប់ៗគ្នា ដល់ ៤.៩៥០រៀល រឺ ១១% ខ្ពស់ជាងឆ្នាំមុន ដែលហាក់ដូចមកពីការឡើងថ្លៃរបស់អេតចាយនៅឆ្នាំ២០០៥ ។ ប្រហែល ១/៣ នៃអ្នករើសអេតចាយពឹងផ្អែកទាំងស្រុងលើការរើសអេតចាយ ទោះបីប្រាក់ដែលពួកគេរកបានវាមិនគ្រប់គ្រាន់សំរាប់ទិញម្ហូបអាហារចាំបាច់សំរាប់ក្រុមគ្រួសារក្តី ។ អង្កេតរកឃើញថា ភាគច្រើននៃពលករប្រភេទនេះមកពីតំបន់ជនបទ និងរស់នៅតាមកន្លែងដែលពួកគេរើសំរាម ប្រមូលរបស់អេតចាយតែម្តង ។

ចំណូលប្រចាំថ្ងៃពិតរបស់អ្នករត់ម៉ូតូឌុបកើនឡើងយ៉ាងខ្លាំងដល់ ៥%ពី ៩.២០០រៀលនៅឆ្នាំ ២០០៤ ដល់ ១០.៦០០រៀលនៅឆ្នាំ២០០៥ ។ ប៉ុន្តែពួកគេអះអាងថា កំនើននេះមិនគ្រប់គ្រាន់សំរាប់ប៉ះប៉ូវការឡើងថ្លៃប្រេងសាំងទេ ។ ពលករក្រុមនេះ ប្រហែលបានទទួលផលពីកំណើនទេសចរណ៍ ។ ទិន្នន័យពីក្រសួងទេសចរណ៍បង្ហាញថា ចំនួនភ្ញៀវទេសចរចូលមកកម្ពុជានៅឆ្នាំ២០០៥ កើន ៣៦% ។

រៀបរៀងដោយ អ៊ូច ច័ន្ទតារានី និង ប៉ុន ដូរីណា

តារាង១. គំរោងវិនិយោគឯកជនដែលបានអនុម័ត ឆ្នាំ១៩៩៧-២០០៥

	1997*	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004		2005		
								Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
	ទ្រព្យសកម្មជាប់លាប់ (លានដុល្លារ)											
កសិកម្ម	65.6	51.6	63.9	9.8	5.6	38.9	3.7	2.9	0.0	3.2	4.0	10.4
ឧស្សាហកម្ម	512.4	650.5	162.6	109.4	99.8	57.4	142.6	72.7	16.4	418.8	62.1	349.7
កាត់ដេរ	97.0	126.5	67.7	35.2	23.0	18.0	74.8	44.0	12.7	44.9	23.2	56.5
សេវាកម្ម	166.5	154.7	222.6	150.0	111.4	143.3	167.7	6.4	0.0	53.3	30.0	44.1
សណ្ឋាគារ និងទេសចរណ៍	41.5	112.0	171.8	79.8	71.9	45.1	118.6	6.4	0.0	46.4	0.0	33.6
សរុប	744.5	856.8	449.1	269.2	216.8	239.6	314.1	82.0	16.4	475.3	96.1	404.2
	បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងត្រីមាសមុន											
សរុប	-	-	-	-	-	-	-	-27.6	-80.0	2,798.2	-79.8	320.6
	បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន											
សរុប	-	15.0	-47.6	-40.0	-19.5	10.5	31.1	-13.8	-73.6	650.8	-15.2	392.9

Source: Cambodian Investment Board. *Excluding expansion project approvals.

តារាង២. តំលៃគំរោងសំណង់នៅភ្នំពេញដែលបានអនុម័ត ឆ្នាំ១៩៩៧-២០០៥

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004		2005		
								Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
	លានដុល្លារ											
ភូមិគ្រឹះ, ផ្ទះ	17.2	21.2	20.0	16.4	15.9	23.4	20.0	7.5	5.5	14.3	6.6	19.2
ផ្ទះល្វែង	19.3	227.3	290.5	174.8	167.8	179.9	91.6	44.3	46.3	48.6	69.1	41.3
ផ្សេងៗ	221.2	27.0	16.4	14.2	12.6	16.6	87.3	26.1	12.4	43.1	28.6	16.0
សរុប	257.7	275.4	326.8	205.4	196.2	219.8	198.9	77.9	64.1	106.1	104.4	76.5
	បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងត្រីមាសមុន											
សរុប	-	-	-	-	-	-	-	60.3	-17.7	65.5	-1.6	-26.7
	បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន											
សរុប	-	6.9	18.7	-37.2	-4.5	12.0	-9.5	56.4	28.6	45.5	114.8	-1.8

Source: Department of Cadastre and Geography of the Municipality of Phnom Penh

តារាង៣. ការនាំចេញ និងនាំចូល ឆ្នាំ១៩៩៧-២០០៥

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004		2005		
								Q3*	Q4*	Q1*	Q2*	Q3
	លានដុល្លារ											
ការនាំចេញសរុប	493.4	784.4	941.1	1,056.2	1,268.2		1,708.1	668.8	545.1	463.0	515.0	730.0
រួមមាន: - សំល្បៀកបំពាក់	227.2	378.0	554.0	962.1	1,202.2		1,628.4	643.7	520.3	444.9	497.6	709.8
- ទៅសហរដ្ឋអាមេរិក	107.2	74.1	486.0	714.1	840.9	943.4	1,099.8	387.6	321.2	312.5	335.9	489.5
- ទៅសហគមន៍អ៊ឺរ៉ុប	-	-	-	228.1	323.3	356.3	414.7	200.9	159.1	89.2	106.0	162.5
- ប្រទេសផ្សេងទៀត	120.0	82.0	68.0	19.9	38.0	56.1	113.8	55.2	40.0	43.1	55.7	57.8
- កសិកម្ម	-	-	-	94.2	66.0	97.3	79.7	25.1	24.8	18.1	17.3	20.2
- កៅស៊ូ	-	-	-	29.6	25.9	29.7	35.1	11.6	12.0	7.3	6.2	9.8
- ឈើ	-	-	-	32.9	22.3	16.0	10.2	4.2	2.4	3.3	2.9	2.1
- ត្រី	-	-	-	5.4	6.0	4.3	2.8	4.3	4.4	1.5	1.1	0.8
- ផ្សេងៗ	-	-	-	26.2	11.8	47.4	31.6	5.0	6.0	6.0	7.1	7.5
ការនាំចូលសរុប	1,094.5	1,112.2	1,237.4	1,417.7	1,501.4		1,824.9	524.7	548.1	520.7	666.4	632.3
រួមមាន: - សាំង	-	-	-	-	-	26.0	33.2	6.6	7.8	10.3	9.3	9.9
- ម៉ាស៊ូត	-	-	-	-	-	102.0	109.6	27.4	23.5	21.6	25.8	24.6
- សំភារៈសំណង់	-	-	-	-	-	97.4	80.8	21.3	26.5	32.3	37.1	38.7
- ផ្សេងៗ	-	-	-	-	-		1,601.3	469.4	490.3	456.5	594.2	559.1
ជញ្ជីងពាណិជ្ជកម្ម	-601.2	-327.8	-296.3	-361.5	-233.2	-220.9	-116.8	144.1	-3.0	-57.7	-151.4	97.7
	បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន											
ការនាំចេញសំល្បៀកបំពាក់សរុប	-	-	-	-	-	-	-	34.3	-19.2	-14.5	11.8	42.6
ការនាំចេញសរុប	-	-	-	-	-	-	-	35.2	-18.5	-15.1	11.2	41.7
ការនាំចូលសរុប	-	-	-	-	-	-	-	-13.5	4.5	-5.0	28.0	-5.1
	បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងត្រីឆ្នាំមុន											
ការនាំចេញសំល្បៀកបំពាក់សរុប	188.0	66.4	47.0	74.0	24.9	12.8	20.1	35.4	16.0	16.0	3.8	10.3
ការនាំចេញសរុប	27.5	59.0	20.0	12.2	20.1	14.6	17.5	35.9	14.6	15.9	4.1	9.2
ការនាំចូលសរុប	-1.8	1.6	11.3	14.6	5.9	11.5	9.0	20.3	12.5	13.7	9.9	20.5

Sources: Department of Trade Preferences Systems, MOC and Customs and Excise Department, MEF. Import data include tax exemption imports.

តារាង៤. ចំនួនអ្នកដំណើរមកដល់ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៩៧-២០០៥

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004		2005		
								Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
	អ្នកដំណើរពាន់នាក់											
តាមផ្លូវអាកាស	–	186.3	262.9	351.7	408.4	523.0	456.0	143.9	201.5	231.7	169.8	202.8
	–	100.2	104.8	114.7	196.5	263.5	245.0	84.2	177.3	148.9	124.0	120.4
សរុប	218.8	286.5	367.7	466.4	604.9	786.5	701.0	228.1	378.8	380.6	293.8	323.2
	បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងត្រីមាសមុន											
សរុប	–	–	–	–	–	–	–	17.7	66.1	0.5	-22.8	10.0
	បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន											
សរុប	-16.0	30.9	28.3	26.8	29.7	30.0	-10.9	44.0	70.1	49.6	51.6	41.8

ប្រភព: ក្រសួងទេសចរណ៍ ។

តារាង៥. ប្រតិបត្តិការថវិកាជាតិលើមូលដ្ឋានជាសាច់ប្រាក់ ឆ្នាំ១៩៩៧-២០០៥ (ពាន់លានរៀល)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004		2005		
								Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
ចំណូលសរុប	880	920	1326	1,528	1,529	1,744	1,765	452.1	662.2	551.6	621.9	624.3
ចំណូលចរន្ត	-	-	-	-	1,521	1,728	1,733	450.8	657.7	551.3	611.5	609.8
ចំណូលពន្ធ	596	676	956	1,096	1,096	1,227	1,220	334.1	485.7	455.1	466.0	436.2
ពន្ធគយ	348	376	432	376	376	424	395	99.9	168.0	129.4	129.7	123.7
ចំណូលមិនមែនពន្ធ	272	204	348	424	424	501	513	116.7	172.1	96.2	145.5	173.5
អាជីវកម្មព្រៃឈើ	36	20	36	28	29	15	7.0	0.2	0.5	1.3	1.5	0.3
ប្រៃសណីយ៍ និងទូរគមនាគមន៍	84	88	108	124	122	123	120	28.8	26.3	21.9	32.0	30.9
ចំណូលជាមូលធន	12	36	12	8	9	16	31	1.3	4.5	0.3	10.4	14.6
ចំណាយសរុប	1,260	1,296	1,792	2,332	2,332	2,948	2,757	703.4	909.3	630.7	664.2	837.5
ចំណាយជាមូលធន	452	368	624	976	977	1,388	1,171	277.3	293.5	250.7	266.4	260.2
ចំណាយចរន្ត	808	980	1,164	1,356	1,355	1,560	1,586	426.0	615.8	380.0	397.8	577.3
អប់រំ និងសុខាភិបាល	128	132	280	344	343	454	473	116.0	290.0	52.5	92.3	202.1
ការពារជាតិ និងសន្តិសុខ	420	448	464	404	405	438	411	91.5	197.8	74.9	73.9	116.7
ក្រសួងផ្សេងៗទៀត	260	332	412	636	637	668	702	218.6	130.6	252.6	231.7	258.5
ឱនភាពជាទូទៅ	-380	-380	-476	-804	-803	-1,204	-992	-251.2	-247.1	-79.1	-42.3	-213.1
ហិរញ្ញប្បទានពីក្រៅប្រទេស	444	268	416	768	766	1,249	886	216.6	238.7	190.68	203.8	255.8
ហិរញ្ញប្បទានក្នុងស្រុក	-64	112	60	36	37	-45	106	34.6	8.4	-111.5	-161.5	-42.7

Source: Ministry of Economy and Finance. Q1–Q4 2004 revised. Provisional for Q1–Q4 2004 and Q1–Q3 2005.

តារាង៦. សន្ទស្សន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់ (CPI) អត្រាប្តូរប្រាក់ និងថ្លៃមាស ឆ្នាំ១៩៩៧-២០០៥ (មធ្យមភាគតាមការិយបរិច្ឆេទ)

	1997	1998	1999	2000	2001*	2002	2003	2004		2005		
								Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
	សន្ទស្សន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់ បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន)											
ខេត្ត*	–	–	5.8	5.4	-0.1	0.9	4.4	22.1	23.0	14.3*	7.9*	3.6
ភ្នំពេញ – ទំនិញគ្រប់ប្រភេទ	8.0	14.8	4.0	-0.8	0.2	3.3	1.1	6.7	5.8	5.6	6.4	4.6
ភ្នំពេញ – ម្ហូបអាហារ	6.7	14.1	7.6	-3.4	-2.5	1.8	1.5	12.2	9.1	7.9	9.8	6.0
ភ្នំពេញ – ដឹកជញ្ជូន	19.5	15.1	3.5	6.6	-4.2	0.3	4.9	11.5	14.5	12.3	11.1	11.9
	អត្រាប្តូរប្រាក់ ថ្លៃមាស ថ្លៃប្រេងឥន្ធនៈ (តាមអត្រាទីផ្សារនៅភ្នំពេញ)											
៛/១ ដុល្លារ*	–	–	–	3,840.8	3,916.3	3,912.1	3,973.3	4,034.7	4,034.7	4,027.0	4,054.3	4,134.3
៛/១ បាតថៃ*	–	–	–	95.8	88.2	91.1	95.8	97.7	100.1	104.4	101.3	100.2
៛/១០០ដុងវៀតណាម*	–	–	–	27.1	26.6	25.6	25.6	24.8	25.3	25.1	25.3	25.9
ថ្លៃមាស (ដុល្លារក្នុង១ជី)	46.3	40.4	36.0	33.3	32.8	36.8	41.4	46.3	47.0	52.6	52.5	55.4
ថ្លៃម៉ាស៊ូត (រៀល/លីត្រ)	779	883	1,065	1,105	1,329	1,521	1,508	1,983	2,150	2,350	2,500	2,767
ថ្លៃសាំង (រៀល/លីត្រ)	1,118	1,378	1,613	1,760	2,113	2,084	2,150	2,767	2,950	3,050	3,300	3,633

Sources: CDRI, IMF, NIS, Ministry of Planning, Ministry of Economy and Finance. *Revised.

តារាង៧. ស្ថានភាពរូបិយវត្ថុ ឆ្នាំ១៩៩៧-២០០៥ (តួលេខនៅចុងការិយបរិច្ឆេទ)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004		2005		
								Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
	ពាន់លានរៀល											
ទ្រព្យសកម្មបរទេសសុទ្ធ	1,177	1,726	2,019	2,589	3,080	3,737	4,027	4,524	4,797	4,883	5,084	5,391
ទ្រព្យសកម្មក្នុងស្រុកសុទ្ធ	-114	-496	-576	-759	-876	-849	-698	-354	-467	-385	-455	-397
ឥណទេយ្យសុទ្ធលើរដ្ឋាភិបាល	54	178	103	3	-75	-119	-128	-96	-209	-252	-343	-404
ឥណទានចំពោះផ្នែកឯកជន	637	655	763	898	936	1,059	1,337	1,673	1,817	1,983	2,166	2,386
រូបិយវត្ថុទូទៅ M2	1,063	1,230	1,443	1,831	2,204	2,888	3,328	4,169	4,329	4,498	4,629	4,994
រូបិយវត្ថុ M1	385	543	531	540	609	813	937	1,078	1,153	1,198	1,215	1,279
រូបិយវត្ថុផ្សេងៗ	678	687	911	1,291	1,594	2,075	2,391	3,091	3,176	3,300	3,414	3,715
	បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន											
រូបិយវត្ថុទូទៅ M2	16.6	15.7	17.3	26.9	20.4	31.0	15.2	38.7	30.0	22.9	20.4	19.8
រូបិយវត្ថុ M1	17	41	-2.2	1.7	12.8	33.5	15.3	21.7	23.0	19.0	16.8	18.6
រូបិយវត្ថុផ្សេងៗ	16.3	1.3	32.6	41.7	23.5	30.2	15.2	45.8	32.8	20.3	21.7	20.2

Source: National Bank of Cambodia.

តពីទំព័រទី ២០ **ព័ត៌មានថ្មីៗ ពី វបសអ**

ការចុះអង្កេតដល់ភូមិចំនួន ៨ នៅស្វាយរៀង និងបន្ទាយមានជ័យ ។ ការសិក្សាPPA និងRETA បានអនុវត្តក្នុងកិច្ចសហការជាមួយធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី និងវិទ្យាស្ថានជាតិស្ថិតិ ។

អ្នកស្រាវជ្រាវ វបសអ ដោយសហការជាមួយក្រសួងរៀបចំដែនដី នគរូបនីយកម្ម និងសំណង់ បានបញ្ចប់នាពេលថ្មីៗនូវការចុះអង្កេតកន្លែងសំរាប់ដំណាក់កាលទីក្រុងនៃគំរោងអង្កេតមូលដ្ឋាន(BSP) លើការចុះបញ្ជីដីធ្លី ។ សរុប ២.៧១២អង្កេត បានធ្វើឡើងលើគ្រួសារ និងអាជីវកម្មធុនតូចក្នុងនេះនៅភ្នំពេញមាន៨៦១,សៀមរាប៥៣៨និងបន្ទាយមានជ័យ៥០៧ ។ គោលបំណងគំរោង BSP គឺសំដៅបង្កើតទិន្នន័យមូលដ្ឋានសំរាប់វាយតំលៃផលប៉ះពាល់សេដ្ឋកិច្ចនៃការចុះបញ្ជីដីធ្លីលើគ្រួសារជនបទ/ទីក្រុង និងអាជីវកម្មធុនតូចក្រោយកន្លងពេល ៣ឆ្នាំ ។ ឥឡូវនេះ វបសអ កំពុងបញ្ចប់សំណើមួយសំរាប់ដាក់ជូនទីភ្នាក់ងារ AusAID ស្ដីពីកម្មវិធីរយៈ ៥ឆ្នាំនៃការកសាងសមត្ថភាពស្រាវជ្រាវ និងគ្រប់គ្រងធនធានទឹក ។ គំរោងនេះនឹងអនុវត្តដោយរួមសហការជាមួយសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ និងសាកលវិទ្យាល័យស៊ីដនី ដោយសង្កត់ធ្ងន់លើការពង្រឹងសមត្ថភាពស្រាវជ្រាវខាងគោលនយោបាយនៅថ្នាក់ជាតិនិងតំបន់ និងការគ្រប់គ្រងក្នុងវិស័យធារាសាស្ត្រ ហើយក្រសួងធនធានទឹក និងឧត្តុនិយម និងក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ សុទ្ធតែចាប់អារម្មណ៍នឹងគំរោងនេះ ។ ក្រុមវិមជ្ឈការ និងអភិបាលកិច្ចរបស់ វបសអ កំពុងបន្តធ្វើការសិក្សា ២ អំពីគណនេយ្យភាពរបស់វិស័យសាធារណៈថ្នាក់ខេត្ត និងការឆ្លើយតបរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។ ក្រុមនេះ បានបង្ហាញលទ្ធផលរកឃើញក្នុងការសិក្សាពីការផ្ដល់សេវាសាធារណៈ ក្នុងកិច្ចប្រជុំថ្នាក់ជាតិនៅដើមខែកុម្ភៈ ដោយរួមសហការជាមួយក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ និងមូលនិធិអភិវឌ្ឍន៍មូលធននៃអង្គការសហប្រជាជាតិ ។

តពីទំព័រទី ១២ **សមាគមកសិករ**

រីកលូតលាស់ និងកំលាំងប្រកួតប្រជែងរបស់សហករណ៍តូចៗ ដែលទើបបង្កើតថ្មី ។ អង្គភាពណាដែលមិនអាចបំពេញលក្ខខណ្ឌបាន ប្រហែលមិនអាចទទួលបានកម្មវិធីនិងសេវាសំខាន់ៗរបស់រដ្ឋ ដូចជាឥណទានពីធនាគារអភិវឌ្ឍន៍ជនបទនោះទេ ។ប៉ុន្តែ Otto 1998 រកឃើញថាតាមការយល់ឃើញរបស់ប្រជាជនក្រីក្រនៅជនបទ ចំនុចខ្សោយធំបំផុតរបស់ស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុផ្លូវការគឺ ពិបាកទាក់ទង ការងារវែងកំព្រឹស និងបែបបទស្មុគស្មាញ ។

ក្នុងករណីសមាគមតាអុង គេឃើញច្បាស់ថា វិធីសាស្ត្របញ្ជាពីលើចុះក្រោមដើម្បីបង្កើតសមាគម ដោយគ្មានជំនួយបច្ចេកទេស ការកសាងសមត្ថភាព និងដំណោះស្រាយតំរូវការរបស់កសិករ វាមិនបានជោគជ័យទេ ។

សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន

នៅកម្ពុជា សហករណ៍កសិករនៅក្មេងខ្ចី ខ្វះហិរញ្ញប្បទាន ខ្វះថ្នាក់ដឹកនាំ/គ្រប់គ្រងដែលមានការបណ្ដុះបណ្ដាលសមស្រប ។ នាបច្ចុប្បន្ន បទប្បញ្ញត្តិអំពីការលើកទឹកចិត្តផ្សេងៗសំរាប់ឱ្យបង្កើតសមាគម ត្រូវតែប្រទាញប្រទង់ទៅគ្រប់ទិសទៅតាមផលប្រយោជន៍របស់អ្នកពាក់ព័ន្ធនានា ដូចជា កសិករ មន្ត្រីថ្នាក់មូលដ្ឋាន អាជីវករ និងស្ថាប័នផ្សេងៗ ។ កត្តាដែលជួយឱ្យសមាគមតាអុង អាចរីកលូតលាស់បានដោយជោគជ័យ គឺជាប្រព័ន្ធពាក់ព័ន្ធគ្នាចុះឡើងនៃការកសាងសមត្ថភាព ទិដ្ឋភាពខាងហិរញ្ញវត្ថុនិងសេដ្ឋកិច្ច គោលការណ៍សហករណ៍ និងអភិបាលកិច្ច ក្របខ័ណ្ឌស្ថាប័ន និងការបំពេញតំរូវការរបស់សមាជិក ។ រដ្ឋាភិបាលគួរពិនិត្យតាមដានដោយប្រយ័ត្នប្រយែងពីផលប៉ះពាល់នៃច្បាប់/បទប្បញ្ញត្តិបែបបទដែលអ្នកពាក់ព័ន្ធនានាមានប្រតិកម្មតបនឹងគោលនយោបាយ/ព័ត៌មានពីទីផ្សារ ព្រមទាំងលទ្ធផលនៃគោលនយោបាយរដ្ឋ ។

កំណត់សំគាល់

១. ប្រសាសន៍របស់ ឯ.ឧ ច័ន្ទ សារុន នៅសិក្ខាសិលាជាតិស្ដីពីការពង្រឹងសហករណ៍កសិករ កាលពីថ្ងៃ ១៦ កញ្ញា ២០០៤ ។

២. កសិករធ្វើការជាបុគ្គលជាមួយក្រុមហ៊ុនឯកជន

៣. ករណីសិក្សានេះ ចងក្រងដោយលោក អ៊ុន ប៊ុនថា ប្រធានស្ដីទីនៃនាយកដ្ឋានពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេស ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម ក្នុងក្របខ័ណ្ឌគំរោងផ្ដល់ទុនដោយមជ្ឈមណ្ឌលអូស្ត្រាលីសំរាប់ការសិក្សាពីកសិកម្មអន្តរជាតិ (ACIAR) ឈ្មោះថា "ការកែលំអប្រព័ន្ធម៉ាឃីទីងសំរាប់ពោត និងសណ្ដែកសៀងនៅកម្ពុជា" និងដឹកនាំដោយសាស្ត្រាចារ្យ John Spriggs, University of Canberra, Australia ។

៤. បញ្ជីនេះ NBC និង RDB ជាអ្នកកាន់កាប់ ដើម្បីផ្ដល់អាទិភាពឱ្យអ្នកមានឈ្មោះក្នុងបញ្ជី ពីព្រោះឥណទានសំរាប់ផ្ដល់ឱ្យមានតិច ។

ឯកសារយោងសូមអានអត្ថបទជាភាសាអង់គ្លេស

តារាង៨. ចំណូលប្រចាំថ្ងៃជាមធ្យមពិតរបស់ពលករងាយរងគ្រោះ (ថ្លៃថេរ ខែវិច្ឆិកា ២០០៥)

	ចំណូលប្រចាំថ្ងៃ (ជារៀល)									បំរែបំរួលធៀបនឹងឆ្នាំមុន (%)		
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2005			2003	2004	2005
							ឧសភា	សីហា	វិច្ឆិកា			
អ្នកធាក់ស៊ីក្លូ	9,489	8,408	8,975	8,572	7,614	7,970	7,726	7,857	7,768	-4.5	-11.2	4.7
អ្នកលីសែង	7,951	6,746	7,044	6,676	6,895	6,616	7,056	6,000	6,473	-5.2	3.3	-4.0
អ្នកលក់បន្លែតូចតាច	7,016	6,493	6,566	6,532	6,947	7,321	8,574	5,938	8,385	-0.5	6.4	5.4
អ្នករើសអេតចាយ	4,310	3,211	3,685	3,944	4,446	4,947	5,270	4,335	4,801	7.0	12.7	11.3
អ្នកបំរើតាមភោជនីយដ្ឋាន*	2,306	2,800	4,365	4,932	4,448	4,324	4,287	4,648	3,893	13.0	-9.8	-2.8
អ្នកស៊ីឈ្នួលធ្វើស្រែ	4,175	4,064	4,304	4,177	4,139	4,013	3,822	4,009	4,224	-2.9	-0.9	-3.0
កម្មកររោងចក្រកាត់ដេរ	8,006	8,608	8,904	9,577	9,277	8,466	7,235	8,756	8,659	7.6	-3.1	-8.7
អ្នករត់ម៉ូតូឌុប	8,597	10,768	12,184	10,092	9,204	10,563	11,130	9,406	9,645	-17.2	-8.8	14.8
កម្មករសំណង់គ្មានជំនាញ	9,769	6,672	6,453	6,558	6,382	6,659	8,130	6,069	6,691	1.6	-2.7	4.3
កម្មករសំណង់មានជំនាញ	15,491	11,105	12,605	13,111	12,679	12,055	12,320	10,273	11,253	4.0	-3.3	-4.9

សំគាល់: ចំនួលអ្នកបំរើតាមភោជនីយដ្ឋាន អ្នកស៊ីឈ្នួលធ្វើស្រែ កម្មករកាត់ដេរ អ្នករត់ម៉ូតូឌុប និងកម្មករសំនង់មាននិងគ្មានជំនាញ ចាប់ធ្វើអង្កេតពីខែកុម្ភៈ២០០០ ។*ចំនួលអ្នកបំរើតាមហាងមិនរាប់បញ្ចូលអាហារ និងការស្នាក់នៅដែលម្ចាស់ភោជនីយដ្ឋានផ្ដល់ឱ្យទេ ។

ព័ត៌មានថ្មីៗ ពី វបសអ

ផ្នែកគ្រប់គ្រង

នៅត្រីមាសទី១ ២០០៦ វបសអ បានឈានទៅអនុវត្តគំរោងយុទ្ធសាស្ត្រថ្មី ឆ្នាំ២០០៦-១០ របស់ខ្លួន ដែលក្រុមប្រឹក្សាភិបាលបានអនុម័តកាលពីនៅខែធ្នូ ២០០៥ ។ ដោយផ្អែកលើចំនុចខ្លាំង និងសមត្ថភាពបច្ចុប្បន្នរបស់ខ្លួនយុទ្ធសាស្ត្រ វបសអ សំរាប់ ៥ឆ្នាំខាងមុខ នឹងឆ្លុះបង្ហាញ គាំទ្រ និងបំពេញបន្ថែមលើយុទ្ធសាស្ត្ររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងអ្នកពាក់ព័ន្ធរបស់ខ្លួន ព្រមទាំងគោលដៅក្នុងគំរោងអភិវឌ្ឍន៍យុទ្ធសាស្ត្រជាតិថ្មីរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ។គំរោងរបស់ វបសអ មានចុះសេចក្តីប្រកាសបេសកកម្មធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពថ្មីៗដូចខាងក្រោម :

ក្នុងលក្ខណៈជាវិទ្យាស្ថានឯករាជ្យមួយរបស់កម្ពុជាខាងការស្រាវជ្រាវពីគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ វបសអ មានបេសកកម្មចូលរួមចំនែកដល់ការអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសកម្ពុជាប្រកបដោយចីរភាព និងលើកកំពស់សុខុមាលភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជា តាមរយៈការស្រាវជ្រាវមានគុណភាពខ្ពស់ពីគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ ការផ្សព្វផ្សាយចំណេះដឹង និងការកសាងសមត្ថភាព ។

វបសអ ប្រឹងប្រែងបំពេញបេសកកម្មនេះ ដោយធ្វើការងារជាដៃគូជាមួយស្ថាប័នសាធារណៈ និងសង្គមស៊ីវិលកម្ពុជា ស្ថាប័នអភិវឌ្ឍន៍ក្នុងតំបន់ និងពិភពលោក និងដោយគោរពដល់សមត្ថភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ និងស្ថាប័នកម្ពុជា ចំណេះដឹង និងបទពិសោធន៍ក្នុងស្រុក ព្រមទាំងប្រវត្តិសាស្ត្រ និងវប្បធម៌របស់ប្រទេសកម្ពុជា ។

នៅឆ្នាំ២០០៦-១០ វបសអ នឹងខិតខំសំរេចឱ្យបាននូវគោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រធំៗ ៣ :

១) ធ្វើការស្រាវជ្រាវគុណភាពខ្ពស់ ប្រាកដនិយម និងឯករាជ្យខាងគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ ជួយឱ្យអ្នកធ្វើគោលនយោបាយអ្នកមានឥទ្ធិពល និងអ្នកពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀត អាចប្រើប្រាស់បានជាអតិបរមានូវចំណេះដឹងខាងអភិវឌ្ឍន៍នេះ និងផលប៉ះពាល់របស់វាទៅលើគោលនយោបាយក្នុង ៥វិស័យ ជាប់ទាក់ទិនគ្នា សំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសកម្ពុជាប្រកបដោយចីរភាពៈ
- សេដ្ឋកិច្ច ពាណិជ្ជកម្ម និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការក្នុងតំបន់
- ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ការអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្ម និងជីវភាពនៅជនបទ
- អភិបាលកិច្ចប្រជាធិបតេយ្យនិងកំណែទំរង់វិស័យសាធារណៈ
- ធនធានធម្មជាតិ និងបរិស្ថាន
- សន្តិសុខមនុស្ស, ការកសាងសន្តិភាព និងការបំប្លែងទំនាស់

២) កសាងអនាគតប្រកបដោយចីរភាពសំរាប់ វបសអ ក្នុងលក្ខណៈជាវិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍នាំមុខគេនៅកម្ពុជា តាមរយៈការពង្រឹងគំរូអភិវឌ្ឍស្ថាប័នរបស់ខ្លួន កម្ពុជាភាវូបនីយកម្ម ការអភិវឌ្ឍន៍សមត្ថភាពបុគ្គលិកនិងថ្នាក់គ្រប់គ្រង និងការកេណ្ឌប្រមូលធនធានដ៏សក្តិសិទ្ធិ ។

៣) ឈានដល់ស្តង់ដារខ្ពស់បំផុតនៃអភិបាលកិច្ចស្ថាប័នល្អ ការគ្រប់គ្រងមានគុណភាព និងប្រព័ន្ធផ្តល់សេវាកម្ម ។

ផ្នែកស្រាវជ្រាវ

នាបច្ចុប្បន្នវបសអកំពុងអនុវត្ត៣គំរោងស្រាវជ្រាវពាក់ព័ន្ធនឹងភាពក្រីក្រ ។ សមាជិក ២នាក់នៃក្រុមសិក្សាខាងការចេញឱ្យផុតពីភាពក្រីក្រ (MOPS) បានចូលរួម និងធ្វើបទបង្ហាញពីករណីសិក្សានៅកម្ពុជានៅក្នុងសិក្ខាសាលាបូកសរុបជាសាកលGlobal Synthesis Workshop) ក្នុងក្រុងSt. Petersburg នៅខែមករា ។ ការសិក្សានេះ មានកិច្ចសហការយ៉ាងជិតស្និទ្ធអំពីធនាគារពិភពលោកដោយ វបសអ អាចសំរេចបានគោលដៅធ្វើការស្រាវជ្រាវខាងគោលនយោបាយមានគុណភាពខ្ពស់ និងពង្រឹងសមត្ថភាពបុគ្គលិក ។

ការសិក្សា MOPS និងការតំលៃភាពក្រីក្រដោយមានការចូលរួម (PPA) នៅតំបន់ទន្លេសាប ក៏បានផ្តល់ព័ត៌មានផងដែរ ដល់គំរោងវាយតំលៃភាពក្រីក្រនៅកម្ពុជារបស់ធនាគារពិភពលោក ។

វបសអ ក៏កំពុងចូលរួមធ្វើការសិក្សាករិតតំបន់មួយស្តីពីការពិនិត្យឡើងវិញពីផលប៉ះពាល់លើភាពក្រីក្រនសមាហរណកម្មសេដ្ឋកិច្ចក្នុងមហាអនុតំបន់មេគង្គ (RETA) ។ បច្ចុប្បន្ន ក្រុមស្រាវជ្រាវ RETA បានបញ្ចប់

តទៅទំព័រទី ១៩

ទស្សនាវដ្តី អភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ឯកសារបោះពុម្ពផ្សាយរបស់ វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ឆ្នាំទី១០ លេខ១ ខែមករា-មីនា ឆ្នាំ២០០៦

វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា (វបសអ)

ផ្ទះលេខ៥៦ ផ្លូវ៣១៥ ទួលគោក ភ្នំពេញ កម្ពុជា

អាសយដ្ឋានប្រៃសណីយ: ប្រអប់សំបុត្រលេខ ៦២២ ភ្នំពេញ កម្ពុជា

ទូរស័ព្ទ: (៨៥៥-២៣) ៨៨១-៧០១, ៨៨១-៩១៦, ៨៨៣-៦០៣ ទូរសារ: (៨៥៥-២៣) ៨៨០-៧៣៤

e-mail: cdri@camnet.com.kh / pubs@cdri.forum.org.kh

website: http://www.cdri.org.kh

ទស្សនាវដ្តីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា បោះពុម្ពផ្សាយដោយ វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា នៅភ្នំពេញចំនួន ៤ដងមួយឆ្នាំជាភាសាខ្មែរ និងអង់គ្លេសនៅក្នុងពេលដំណាលគ្នា ។

ទស្សនាវដ្តីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ផ្តល់ជាវេទិកាមួយ ដើម្បីពិភាក្សាពីបញ្ហានៃការអភិវឌ្ឍន៍ដែលកំពុងតែជះឥទ្ធិពលដល់ប្រទេសកម្ពុជា ។ *អត្ថបទតាមដានសេដ្ឋកិច្ច* ផ្តល់ជូននូវមូលវិចារឯករាជ្យស្តីពីដំណើរប្រព្រឹត្តទៅនៃសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសកម្ពុជា ។

ទស្សនាវដ្តីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ស្វាគមន៍អត្ថបទទាំងឡាយពីប្រិយមិត្តអ្នកអាន ។ លិខិតត្រូវចុះហត្ថលេខាប្រត្យក្សភាព ទូរស័ព្ទ និងមានអាសយដ្ឋានផង ។ អ្នកនិពន្ធទាំងអស់ត្រូវទាក់ទង វបសអ មុននឹងជូនអត្ថបទរបស់ខ្លួន ទោះបីជាឯកសារនោះមិនទាន់រៀបរយក៏ដោយ ។ ឯកសារទាំងអស់នឹងត្រូវកែសម្រួលសំរាប់ការបោះពុម្ព ។ វបសអ សូមរក្សាសិទ្ធិបដិសេធការបោះពុម្ព ដោយមិនចាំបាច់បញ្ជាក់ពីហេតុផល ។

ISBN 99950-52-06-7

គ្រឹះស្ថានផ្សាយ: វបសអ

គ្រប់គ្រងកែសំរួល: យូ សិទ្ធីរិទ្ធ

កែសំរួលផលិតកម្ម: អ៊ុំ ចាន់ថា

រោងពុម្ពជប៉ុន ភ្នំពេញ រូបភាពទំព័រមុខ: រូបភាព CDRI

រក្សាសិទ្ធិ ២០០៦ វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

រក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាង-គ្មានផ្នែកណាមួយនៃការបោះពុម្ពផ្សាយនេះត្រូវបានចំលងទុក ឬផ្សព្វផ្សាយតាមទម្រង់ និងតាមមធ្យោបាយផ្សេងៗដូចជា: អេឡិចត្រូនិក យន្តកម្មថតចម្លង... ដោយគ្មានការអនុញ្ញាតជាលាយល័ក្ខណ៍អក្សរពី វបសអ ឡើយ ។

ISSN 1560-7615 / ISBN 978-99950-52-06-5

ទំនួលខុសត្រូវលើគំនិត សត្យានុម័ត និងការបញ្ចេញយោបល់ទាំងឡាយនៅក្នុង ទស្សនាវដ្តីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា គឺជាបន្ទុកផ្ទាល់របស់អ្នកនិពន្ធ ។

ការបញ្ចេញយោបល់ និងការបកស្រាយទាំងនោះ មិនមែនជាទស្សនៈរបស់ វបសអ ទេ ។